

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Есеп:

**Қазақстандағы мейіргер ісін зерттеу
саласындағы ынтымақтастықтың тұрақты
тәжірибесі**

№ 2.3 D7 есептік құжат

Жұлдыз Қуаныш, Феруза Садыева, Сату Берггрен, Йоханна Хейккиля

Күні 2023.18.10.

Жауапкершіліктен бас тарту

Еуропалық Комиссияның осы жарияланымды дайындауды қолдауы тек авторлардың көзқарасын көрсететін мазмұнды мақұлдауды білдірмейді және Комиссия ондағы ақпаратты кез келген ықтимал пайдалану үшін жауап бере алмайды.

МАЗМҰНЫ

ҚЫСҚАША МАЗМҰНЫ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1 КІРІСПЕ	5
2 ӘДІСТЕР	6
3 НӘТИЖЕЛЕР	7
3.1 МЕЙІРГЕР ІСІН ДАМУ САЛАСЫНДАҒЫ СТРАТЕГИЯЛЫҚ ДЕҢГЕЙДЕГІ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ	7
3.2 ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ САЛАСЫНДАҒЫ МЕДИЦИНАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТТЕР МЕН ЖЕРГІЛІКТІ МҮДДЕЛІ ТАРАПТАР АРАСЫНДАҒЫ МЕЙІРГЕР ІСІ САЛАСЫНДАҒЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ ЗАМАНАУИ ТӘЖІРИБЕЛЕРІ	9
3.3 МЕДИЦИНАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТТЕРДІҢ МЕЙІРГЕРЛІК ФАКУЛЬТЕТТЕРІНІҢ ҒЫЛЫМИ НЕГІЗДЕЛГЕН ТӘЖІРИБЕГЕ ЖӘРДЕМДЕСУ ҮШІН МЕЙІРГЕРЛІК ЗЕРТТЕУЛЕР САЛАСЫНДАҒЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ САЛАСЫНДАҒЫ ӘЛЕУЕТІ	13
3.4 МЕЙІРГЕР ІСІН ЗЕРТТЕУДЕГІ БІРЛЕСКЕН ТӘЖІРИБЕЛЕРДІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ	16
3.5 ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ ЖАҢА ҚҰРЫЛЫМДАРЫН ЖӘНЕ ТҰРАҚТЫ ТӘЖІРИБЕЛЕРДІ ҚОЛДАУ МҮМКІНШІЛІКТЕРІ	17
4 ҚЫСҚА ЖӘНЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ӘСЕР	19
4.1 ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ ӘСЕР	19
4.2 ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ӘСЕР	19
5 ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАР	20
ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
ҚОСЫМШАЛАР	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1-ҚОСЫМША	25
2-ҚОСЫМША	30
3-ҚОСЫМША	32

ҚЫСҚАША МАЗМҰНЫ

Академиялық және денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ынтымақтастық мейіргерлік білім беру саласындағы мақсаттарға жету, білім құру және ғылыми деректерді тәжірибеге енгізу үшін өте маңызды. AccelEd (Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінде магистратура және PhD докторантура деңгейінде мейіргер ісін жетілдіру) жобасының 2.3 жұмыс пакеті бірнеше іс-шаралар арқылы қазақстандық медициналық университеттер (МУ) мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы мейіргер ісін зерттеу саласындағы ынтымақтастық үшін орнықты құрылымдар мен жүйелі процестерді құруға бағытталған. Бұл даму процесіне жауапты мекемелер Jamk қолданбалы ғылымдар университеті және Қарағанды медициналық университеті (ҚМУ) болды. Бұл есептің мақсаты онлайн-сұхбат пен тиісін сауалнаманы, онлайн-сауалнаманы және жобаның сапалық және сандық көрсеткіштері бойынша кейінгі деректерді талдауды қамтитын аралас әдістермен зерттеу арқылы Қазақстандағы мейіргер ісін зерттеу саласындағы енгізілген өзгерістер мен ынтымақтастықтың ағымдағы тұрақты тәжірибесін сипаттау және талдау болды.

Медициналық университеттердің Білім және денсаулық сақтау министрліктерімен, Салидат Каирбекова атындағы Денсаулық сақтауды дамытудың ұлттық ғылыми орталығымен (ДСДҰҒО) және кәсіби қауымдастықтармен ұйымдық деңгейдегі мейіргер ісі саласындағы стратегиялық ынтымақтастығы анағұрлым қарқынды болуы мүмкін еді. Мейіргер ісі факультеті деңгейінде денсаулық сақтау саласындағы жергілікті мүдделі тараптармен ынтымақтастықтың әртүрлі әдістері туралы хабарланды. Кейбір МУ-лар ынтымақтастықтың ресми тәжірибесіне ие, дегенмен, әдетте, ынтымақтастық әлі де жеке деңгейде жүзеге асырылады және ресми түрде рәсімделмеген. Кадрлар мен жұмыс жүктемесіне қатысты мәселелер ғылыми негізделген тәжірибені ілгерілету үшін мейіргер ісін зерттеу саласындағы ынтымақтастықты шектейді, дегенмен МУ мейіргерлік бөлімшелері қызметкерлерінің зерттеу әлеуеті мен дағдылары жүйелі шолу мен қызметтерді жобалау тренингтерінің арқасында жоба барысында жақсарды. Мейіргер ісі саласындағы ғылыми жарияланымдар мен жобалардың саны артты. Құрылған жаңа ынтымақтастық құрылымдары, JVI еншілес тобы және Мейіргер ісі бойынша ұлттық репозиторий мейіргер ісі саласындағы тұрақты бірлескен зерттеу тәжірибесін құруды кеңейтуге мүмкіндік береді.

Осы есепте Қазақстандағы мейіргер ісі саласындағы академиялық және клиникалық ынтымақтастықты одан әрі дамыту бойынша жеті ұсыныс ұсынылды:

Денсаулық сақтау министрлігі мен ғылым және жоғары білім министрлігі 1) жоғары білімі бар мейіргер ісі кадрларын даярлаудың ұзақ мерзімді жоспары арқылы мейіргер ісін дамытуға тұрақты қолдау көрсетуі және тұрақтылығын қамтамасыз етуі керек; және 2) нақты деректерге негізделген мейіргер ісін дамыту мақсатындағы медициналық университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ынтымақтастықты қолдайтын құрылымдар құруы керек.

Университеттер 3) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары үшін өз қызметкерлері арасында мейіргер ісі және ынтымақтастық құзыреттілігі саласындағы зерттеулердің озық деңгейін дамытуды қамтамасыз етуі және қолдауы тиіс; 4) жергілікті денсаулық сақтау мекемелерімен, әсіресе мейіргер ісінің ғылыми негізделген тәжірибесін зерттеу және дамыту үшін өзара мақсаттар қоюды қамтитын алғашқы медициналық-санитарлық көмекпен ынтымақтастық туралы ресми келісімдер жасасуы тиіс; және 5) олардың ұзақ мерзімді тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін халықаралық ынтымақтастық пен мейіргер ісі жөніндегі дерекқорларды, JVI еншілес тобын және Мейіргер ісі бойынша ұлттық репозиторийді қаржыландыру мен ресурстарды қолдауы керек.

Денсаулық сақтау мекемелері 6) Қазақстандағы мейіргер ісін дамыту мақсаттарын бірлесе айқындауда медициналық университеттермен бірігіп жұмыс істеуі тиіс; және 7) ынтымақтастықтың үздіксіздігі мен бағытын қамтамасыз ететін медициналық университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ғылыми-зерттеу ынтымақтастығы тәжірибесін ресімдеуі тиіс.

Қорытындылай келе, осы есептің қорытындылары мейіргер ісін зерттеу ынтымақтастығының маңыздылығын және Қазақстандағы ғылыми негізделген тәжірибені кеңейту әлеуетін көрсетеді. Ұсынылған іс-әрекеттерді [№618052-EPP-1-2020-1LT-EPPKA2-CBHE-SP Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінде магистратура және докторантура деңгейінде мейіргерлік білім беруді дамытуды жеделдету](#)

жүзеге асыра отырып, Қазақстанда мейіргер мамандығы өзінің зерттеу әлеуетін одан әрі дамыта алады және денсаулық сақтау нәтижелерін жақсартуға өз үлесін қоса алады. Денсаулық сақтау қызметтерімен жалпыны бірдей қамтуды және нақты деректерге негізделген қауіпсіз тәжірибені қамтамасыз ету үшін заманауи құзыреттіліктері бар мейіргер кадрлардың ұлттық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін академиялық орталар мен тәжірибелер арасындағы ынтымақтастықты нығайту өте маңызды.

1 КІРІСПЕ

AccelEd жобасының 2.3 жұмыс пакетінің мақсаты ғылыми негізделген мейіргер ісін ілгерілету үшін медициналық университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы мейіргерлік зерттеулер саласындағы ынтымақтастықтың тұрақты құрылымдары мен жүйелі процестерін құру болды. Осы нәтижеге жету үшін жоспарланған іс-шараларға зерттеулер мен әзірлемелер үшін мейіргер ісінің тақырыптық бағыттарын анықтау мақсатында бірлескен құрылымдар, процестер мен әлеуеттер құру, медициналық университеттердің мейіргер факультеттерінің оқытушылар құрамының қызметтерді әзірлеу әлеуетін арттыру және базадағы мейіргер ісі (EBN) – нақты деректерге негізделген енгізуді қолдау мақсатында мейіргер ісін зерттеу саласындағы ынтымақтастықтың тұрақты тәжірибесін құру енген. Осы даму процесі мен есеп үшін жауапты мекемелер Jatk қолданбалы ғылымдар университеті және Қарағанды медициналық университеті (ҚМУ) болды. Жоба шеңберіндегі іс-шаралар Еуропалық университеттер, Abo Academi университеті және Утрехт университетінің Медициналық орталығы (УУМО) арасындағы ынтымақтастықта жүзеге асырылды және Литва денсаулық ғылымдары университетімен (ЛДФУ) үйлестірілді.

Академиялық және денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ынтымақтастық медициналық білім мен мейіргер ісінің алдына қойылған мақсатқа жету үшін қажет. Мейіргерлік білім беруді енгізу саласындағы ынтымақтастыққа қосымша, академиялық орта мен тәжірибе арасындағы ынтымақтастық жаңа білім мен инновацияны құрудағы және ғылыми деректерді практикада қолданудағы білім үшбұрышының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады (Olander Roese & Batingan Paredes 2015). Albert et al. 2022 академиялық және клиникалық мейіргерлердің ғылыми-зерттеу ынтымақтастығын академиялық және клиникалық мейіргерлер арасындағы немесе академиялық және клиникалық орталықтар арасындағы зерттеу ынтымақтастығы ретінде анықтады. Әсіресе, жоғары оқу орнынан кейінгі білім деңгейіндегі академиялық және клиникалық ынтымақтастық туралы сөз болғанда, мақсат мейіргер ісіне, пәнаралық тәжірибедегі мүдделі тараптар және қызмет көрсетілетін халық үшін маңызды зерттеулерді жүргізуді, аударуды және таратуды жақсарту болып табылады. (Albert et al. 2022).

АҚШ-та Мейіргер ісі колледждерінің америкалық қауымдастығы ондаған жылдар бойы мейіргерлік практиканы, білім беруді және ғылыми әзірлемелерді басқарып келеді. Олар бірлескен серіктестіктерді университеттер мен клиникалық орталықтар арасындағы (көбінесе ауруханалық медициналық орталықтар, алайда қоғамдық денсаулық сақтауды, қарттар үйін, үйде күтім жасауды, сауықтыру орталықтары және т.б. қамтуы мүмкін) ең жақсы тәжірибелер туралы ортақ көзқарасқа ие ресми құрылымдық байланыс ретінде анықтады. Жоғары құрылымды серіктестіктер ресми келісімшарттармен, стратегиялық жоспарлармен және қаржылық келісімдермен, сондай-ақ бірлескен басқару құрылымдарымен сипатталады. Орташа құрылымдалған серіктестіктерде жоғары құрылымды компоненттер мен нақты басқару құрылымдары жоқ; оның орнына оларды ad hoc нақты немесе ситуациялық қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін әзірлейді. (Albert et al. 2019, De Geest et al. 2013)

AccelEd жобасы үшін 2021 жылдың көктемінде Меерманова мен Хопия жүргізген әдебиеттерге шолу академиялық орта мен денсаулық сақтау арасындағы ынтымақтастық арқылы EBN-ге ықпал ететін ең жақсы халықаралық тәжірибелерді сипаттау үшін төрт санатты анықтады. Бірінші санат, академиялық орта мен денсаулық сақтау арасындағы жемісін серіктестіктің сипаттамаларына университет қызметкерлері мен денсаулық сақтау мекемелерінің қызметкерлері арасында жақсы, өзара тиімді серіктестік орнату үшін

ұсынылатын принциптер мен қызмет түрлері кірді. Екінші санат, табысты серіктестік/басқарушы серіктестік құру жолдары, екі жағынан да қажетті күшті көшбасшылық пен қолдаушы менеджментті сипаттады: академиялық және медициналық практика. Үшінші категория, құрылған құрылымдар мен модельдер академиялық орталар мен денсаулық сақтау арасындағы ынтымақтастыққа бағытталған әртүрлі модельдер мен құрылымдардың сипаттамасын қамтыды. Соңғы санат, қолданбалы әдістер мен техникалар ғылыми мекемелер мен денсаулық сақтау мекемелерінің қызметкерлері арасындағы ынтымақтастықты жеңілдететін және нығайтатын барлық мүмкін тәжірибелерді қамтыды.

Қазақстандық медициналық университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы мейіргер ісі саласындағы ынтымақтастықты одан әрі дамыту үшін 2021 жылдың көктемінде Меерманованың және т.б. есебінде ұсынылды:

1. аймақтық деңгейде мейіргер ісі бойынша клиникалық нұсқаулықтар үшін жаңа тақырыптарды таңдаудың негізгі құрылымдары мен негізгі процестерін анықтау және бұрыннан барларын енгізу;
2. мейіргер ісін бірлесіп дамыту үшін Қазақстан мейіргер ісін жетілдіру орталығының (ҚМІЖО) ресурстарын пайдалану тәсілдерін қосымша келісу;
3. мейіргер ісі және олармен бөлісу саласындағы зерттеулер мен әзірлемелердің қажеттіліктерін/тақырыптарын анықтау үшін құрылымды және/немесе процесті құру;
4. азаматтардың денсаулық сақтауының ағымдағы өңірлік мәселелеріне байланысты мейіргер ісін дамытудың өңірлік бағыттарын бірлесіп айқындау және құжаттау және
5. азаматтардың денсаулығына байланысты оң нәтижелерді қамтамасыз ететін ғылыми негізделген мейіргер ісін дамыту бойынша өңірлік ұзақ мерзімді мақсаттарды бірлесіп белгілеу.

2 ӘДІСТЕР

Бұл есептің мақсаты қазақстандық университеттер мен практикалық денсаулық сақтаудың мейіргерлік зерттеулер саласындағы ынтымақтастығының тұрақты тәжірибелерін және олардың қазіргі жай-күйін сипаттау және талдау болды. Осы мақсатқа жету үшін университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы өзара іс-қимыл құрылымдары мен процестерін дамыту жөніндегі ұсынымдар туралы есептің нәтижелеріне негізделген енгізілген өзгерістер мен тұрақты тәжірибелердің аралас әдістерімен зерттеу жүргізілді (Meermanova et al. 2021). Зерттеу әдістеріне онлайн-сұхбат және тиісін сауалнама, онлайн сауалнама және жобаның сапалық және сандық көрсеткіштері бойынша кейінгі деректерді талдау кірді.

Сұхбат сауалнамасы халықаралық зерттеулер (Albert et al. 2022) және әдебиетке шолу (Meermanova et al. 2021) негізінде жасалды. Сұхбат алдын-ала сауалнаманы және онлайн-сұхбатты қамтыды. Алдын-ала сауалнама алдағы сұхбатпен байланысты болды және тізімдер мен деректер түрінде дәлелдемелер жинауды талап етті. Сұрақтар университеттердегі ресурстарға, қол жеткізілген нәтижелерге және ынтымақтастықтың жеке артықшылықтарына, сондай-ақ одан әрі ынтымақтастық үшін бар кедергілер туралы мәселелерге қатысты болды. Мәселелердің бірінші саласы медициналық университет пен практикалық денсаулық сақтау ұйымдары арасындағы ынтымақтастық пен ортақ мақсаттар мен жоспарларды түсінуге бағытталған. Сондай-ақ, мейіргер ісі саласындағы ғылыми-клиникалық/практикалық ынтымақтастықты келісімшарттар, меморандумдар және басқа құжаттар түрінде ресімдеу бар ма деген сұрақ қойылды. Кәсіптік қауымдастықтармен және денсаулық сақтаудың мейіргер ісі департаменттерімен, басқа медициналық университеттердің мейіргерлік факультеттерінің/кафедраларының өкілдерімен ынтымақтастықты анықтау мақсатында, мысалы, Парыз қауымдастығымен және Салидат Каирбекова

атындағы Денсаулық сақтауды дамыту ұлттық ғылыми орталығымен ынтымақтастық туралы сұрақтар қойылды. Университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ынтымақтастық құрылымдары мен процестерін дамыту бойынша ұсыныстар есебін енгізгеннен кейін бірнеше мәселелер нәтижелерді анықтауға бағытталған. Яғни, әртүрлі деңгейдегі ынтымақтастық процестері мен құрылымдарына қатысты мәселелер. Сонымен қатар, сұрақтар AsseEd жобасының нәтижелерінің қызметтерді жобалау жобаларының нәтижелеріне, жан-жақты жүйелі шолуды оқытуға, CINAHL дерекқорына қол жеткізуге, JBI еншілес орталығының тұрақтылығын қолдауға және Мейіргер ісі бойынша ұлттық репозиторийге байланысты әсерін анықтауға бағытталған.

Талдау барысында сұхбат деректерін растау үшін 2023 жылғы мамырда ұсынымдар туралы есептен кейінгі орнықтылық пен енгізілген өзгерістерге қатысты жүргізілген онлайн-сауалнама, сондай-ақ жоба барысында қазақстандық университеттерден жыл сайын (2020-2023) жиналатын институционалдық сапалық және сандық деректер пайдаланылды. Сауалнама және одан кейінгі деректер Қазақстанның жеті (7) медициналық университеттерінде жиналды: Астана медицина университеті (АМУ), Қарағанды медицина университеті (ҚМУ), Семей медицина университеті (СМУ), Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы (ОҚМА), Қазақ ұлттық медицина университеті (ҚазҰМУ), Батыс Қазақстан медицина университеті (БҚМУ) және Назарбаев Университетінің Медицина мектебі (НУММ). Онлайн сұхбат 2023 жылдың қыркүйегінде жобаның бес (5) серіктес университеттерімен (АМУ, ҚМУ, ҚазҰМУ, НУММ және ОҚМА) жүргізілді.

3 НӘТИЖЕЛЕР

3.1 Мейіргер ісін дамыту саласындағы стратегиялық деңгейдегі ынтымақтастық

Бұл тарауда медициналық университеттердің (МУ) мейіргер ісі саласындағы министрліктермен, Салидат Каирбекова атындағы Денсаулық сақтауды дамытудың ұлттық ғылыми орталығымен (ДСДҰҒО) және кәсіптік қауымдастықтармен, сондай-ақ оқу орындары арасындағы ұйымдық деңгейдегі ынтымақтастығы талқыланады.

Министрлік деңгейдегі ынтымақтастық тек құрылымдық өзгерістерді дайындау және стратегияны іске асыру шеңберінде жүзеге асырылады. Мысалы, ҚМУ және НУММ мейіргерлік білім берудің жаңа тұжырымдамасын жасауға қатысады. НУММ, ОҚМА, АМУ және ҚМУ арасындағы шеберлік сағаттары, практикумдар және жобалар сияқты министрліктермен бірлескен іс-шаралар туралы хабарланды. ынтымақтастықтың басқа аталған түрлеріне мейіргер ісі жөніндегі дөңгелек үстелдер (ОҚМА) және Денсаулық сақтау министрлігімен мейіргер ісін дамытудағы ынтымақтастық (ҚазҰМУ) кірді.

Салидат Каирбекова атындағы Денсаулық сақтауды дамытудың ұлттық ғылыми орталығына (ДСДҰҒО) (бұрынғы Республикалық денсаулық сақтауды дамыту орталығы, РДСДО) келетін болсақ, мейіргер ісі саласындағы ағымдағы ынтымақтастық туралы аз ғана университеттер хабарлады, ал көпшілігі – жоқ. Қазіргі уақытта ОҚМА ДСДФЗО-мен ресми хат алмасуды ғана жүргізеді. Бұрын ынтымақтастық анағұрлым қарқынды болған, алайда персонал мен ұйымның өзгеруіне байланысты қазіргі уақытта мейіргерлік практиканы, білім беруді немесе ғылыми зерттеулерді дамыту саласында ынтымақтастық жоқ.

Сауалнамаға қатысқан қазақстандық медицина қызметкерлері **Мейіргерлердің ұлттық кәсіптік қауымдастықтарымен**, мысалы, Парызбен, мейірбике ісінің білімі мен дамуына қатысты мәселелер бойынша ынтымақтастық жөніндегі жүйелі бастамалар туралы хабарламады. Дегенмен, кейбір

№618052-EPP-1-2020-1LT-EPPKA2-CBHE-SP Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінде магистратура және докторантура деңгейінде мейіргерлік білім беруді дамытуды жеделдету

ынтымақтастық туралы хабарланды, мысалы, ОҚМА өзінің білім беру бағдарламасын қайта қарау үшін Парыздан көмек алды, ал АМУ олармен бірлескен конференция ұйымдастыруда Парызбен бейресми ынтымақтастық туралы айтты. ҚМУ олардың мейіргерлер қауымдастығымен ынтымақтастығы жоқ екенін айтты, өйткені Қазақстандағы мейіргерлер қауымдастығы университеттерге қатысты белсенді емес, алайда олар Шапағат өңірлік мейіргерлер қауымдастығымен ынтымақтастықты атап өтті.

Сонымен қатар, **Қазақстандық медициналық мекемелер мен медициналық мекемелер мен колледждердің мейіргерлік білім беру бөлімдері басшыларының өкілдері** арасында белсенді ынтымақтастық бар. Сонымен қатар, ОҚМА мен ҚМУ қатысушылары, НУММ қоспағанда, барлық қазақстандық университеттер білім беру бағдарламаларын басқару топтары (ББТ) комитетінің және Республикалық оқу-әдістемелік бірлестігінің (РОӘБ) мүшелері болып табылатынын атап өтті. Мейіргерлердің білімі мен емтихандарын талқылайтын үш комитет бар: біреуі зерттеу, екіншісі клиникалық тәжірибе және үшінші оқу процесі бойынша. ҚМУ сонымен қатар мейіргер ісі өкілдерімен жол картасын әзірлеуге бағытталған жұмыс туралы айтты, онда олар әріптестерінен мейіргер ісін дамыту бойынша көптеген идеялар алды. Сұхбат барысында ҚМУ қатысушылары медициналық білім беру ұйымдары арасындағы ынтымақтастықты нығайту үшін пікір алмасу және пікір алмасу үшін НУММ сарапшыларын осы комитетке шақыру туралы ойға ие болды. ҚазҰМУ олардың университеттер арасындағы ынтымақтастығы негізінен бейресми сипатта екенін атап өтті.

3.2 Медициналық университеттер мен денсаулық сақтау саласындағы жергілікті мүдделі тараптар арасындағы мейіргер ісі саласындағы ынтымақтастықтың заманауи тәжірибелері

Сауалнамаға қатысқан қазақстандық дәрігерлердің Денсаулық сақтау саласындағы жергілікті мүдделі тараптармен мейіргер ісі саласындағы ынтымақтастықтарының әртүрлі тәжірибелері бар. Бұл бірлескен тәжірибелер негізінен мейіргер студенттердің клиникалық тәжірибесіне, дипломдық жұмыстарға, білім беру бағдарламаларын әзірлеуге және мейіргер кәсібін дамытуға қатысты. 1-кестеде жеті МУ-дың Денсаулық сақтау мекемелерімен ынтымақтастығының ең көп таралған түрлері келтірілген. Клиникалық тәжірибеде мейіргер студенттерге тәлімгерлік ету ынтымақтастықтың ең кең таралған түрі болды. МУ-дің жартысынан көбі мейіргер ісі бойынша зерттеулер жүргізу, диссертациялар мен шешуді қажет ететін практикалық клиникалық мәселелер үшін тақырыптарды іздеу, курстар мен оқу бағдарламаларын әзірлеуге қатысу сияқты ынтымақтастық нысандарын атап өтті. Медицина қызметкерлерінің жартысынан азы мейіргер ісін дамыту бойынша жалпы жобаларды анықтау, мейіргер ісі бойынша клиникалық нұсқауларды әзірлеу және мейіргерлерді мектеп жиналыстарына тарту арқылы ынтымақтасады. Университеттердің біреуі ғана мейіргерлерді ғылыми кеңеске қосқан.

1-кесте. Жеті қазақстандық медициналық университеттер ұсынған практикалық денсаулық сақтау және мейіргерлік білім беру және даму саласындағы медициналық университеттер арасындағы ынтымақтастық нысандары.

Ынтымақтастық нысандары	f	%
Клиникалық тәжірибеде мейіргер студенттерге тәлімгерлік ету	6	86
Мейіргер ісі саласындағы зерттеуді бастау	5	71
Диссертация тақырыптарын және шешуді қажет ететін практикалық клиникалық мәселелерді іздеу	4	57
Курстар мен оқу бағдарламаларын әзірлеу	4	57
Мейіргер ісін дамыту бойынша жалпы жобаларды айқындау	3	43
Мейіргер ісі бойынша клиникалық ұсынымдар әзірлеу	3	43
Мейіргерлер мектеп жиналысына қатысады	2	29
Мейіргерлер ғылыми кеңестің құрамына кіреді	1	14

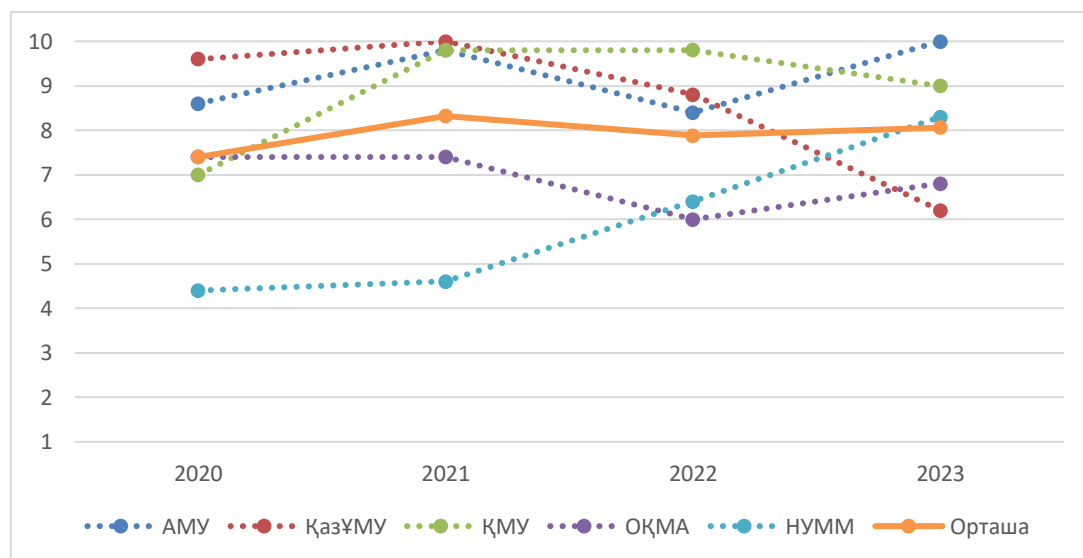
Сауалнамаға қатысқан бес МУ-дің жартысынан көбі (3/5) жазбаша түрде немесе келісім-шарт, келісім немесе өзара түсіністік туралы меморандум түрінде өз ынтымақтастығын ресми түрде рәсімдеді. Университеттердің біреуі ғана мейіргер ісін дамыту және клиникалық практикамен ынтымақтастық саласындағы ортақ мақсаттар, көзқарастар мен міндеттер қойды. Сонымен қатар, клиникалық тәжірибе бойынша серіктеспен кездесулер ұйымдастырылады, негізінен тоқсан сайын немесе бір реттік. Әдетте, ынтымақтастық әлі де жеке деңгейде жүзеге асырылады және ресми түрде рәсімделмеген. Медициналық университеттер Денсаулық сақтау мекемелерімен ынтымақтастықты рәсімдеу қажеттілігі туралы ортақ пікірде емес.

Денсаулық сақтау ұйымдарымен ынтымақтастық профессор-оқытушылар құрамының әртүрлі клиникалар мен ауруханаларда студенттердің клиникалық тәжірибеден өтуі үшін тәлімгер ретінде білім беру қызметіне қатысатын мейіргерлермен тұрақты байланыстарына негізделеді және сұхбат нәтижелері бойынша мейіргер студенттердің тәжірибесіне қатысты ынтымақтастықта күрделі проблемалар жоқ. НУММ, ҚМУ және ҚазҰМУ-

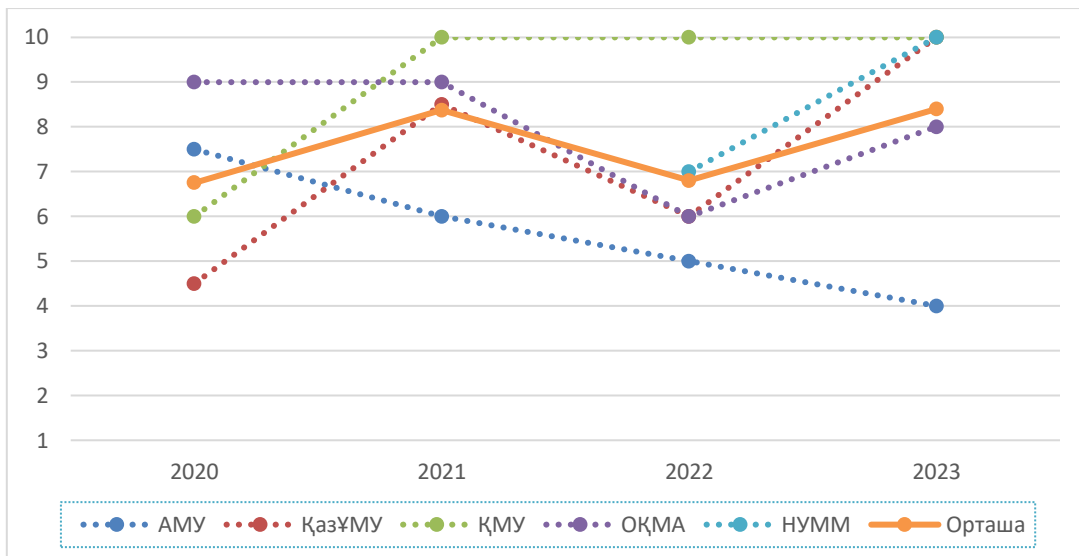
№618052-EPP-1-2020-1LT-EPPKA2-CBHE-SP Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінде магистратура және докторантура деңгейінде мейіргерлік білім беруді дамытуды жеделдету

да университеттік аурухана бар, сондықтан мамандандырылған Денсаулық сақтау саласындағы ынтымақтастықты ұйымдастыру оңай, алайда алғашқы медициналық-санитарлық көмекпен байланыс жоқ сияқты. Сонымен қатар, МУ-лар басқа ауруханалармен/клиникалармен ынтымақтастық туралы келісімдерге қол қояды. ҚазҰМУ олардың негізінен университеттік ауруханамен/клиникалармен мейіргер ісін дамыту үшін жұмыс істейтінін және олар Алматы қаласының бас мейіргері басқаратын Бас мейіргерлер кеңесімен кеңейтілген практика мейіргерлеріне қатысты ережелер мен өзгерістерді әзірлеуде және кеңейтілген практика мейіргері, тәжірибеші медбике лауазымын қалай енгізу керектігі туралы нұсқаулықты әзірлеуде ынтымақтасатынын атап өтті. Олар оны, қаланың бас мейіргерін конференциялар мен семинарларға шақырады, сонымен қатар ол ешбір комитеттің мүшесі болмаса да, мейіргер ісі бөлімінің кеңесшісі болып табылады. Сонымен қатар, НУММ мейіргерлерге арналған тренингтер өткізді және Джоанна Бриггс институтының тәсіліне негізделген журнал клубын ұйымдастыруға қатысты.

Мейіргер студенттердің клиникалық тәжірибесіндегі МУ мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ынтымақтастықтың сапасы жыл сайын AccelEd жобасы аясында жергілікті бас дәрігерлерден (2022-2022 жылдары n=25 және 2023 жылы n=27) және жергілікті мейіргерлерден, мейіргерлік білім беру декандарынан/бөлім басшыларынан (n=7) алынған сауалнама арқылы 1 (ең нашар) - 10 (үздік) шкала бойынша бағаланды. Бас мейіргерлер мейіргер студенттердің медициналық мекемемен клиникалық практикасын ұйымдастырудағы ынтымақтастықтың сапасын жақсыдан (7) өте жақсыға (8) жақсартылған деп бағалады. НУММ-дағы ынтымақтастықтың төмен сапасын олардың 2022 жылға дейін клиникалық практикадан өткен мейіргер студенттері болмағандығымен түсіндіруге болады. 1-суретті қараңыз. МУ мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ынтымақтастық сапасын бағалауда сәйкессіздік бар. Мейіргер ісі декандары ынтымақтастықтың сапасын жоғары деп бағалады. 2-суретті қараңыз.

1-сурет. Қазақстандық медициналық университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы 2020-2023 жылдардағы мейіргер студенттердің клиникалық практикасындағы 1 (= ең нашар)-10 (= үздік) шкаласы бойынша бас мейіргерлер (n=25) бағалаған ынтымақтастық сапасы.

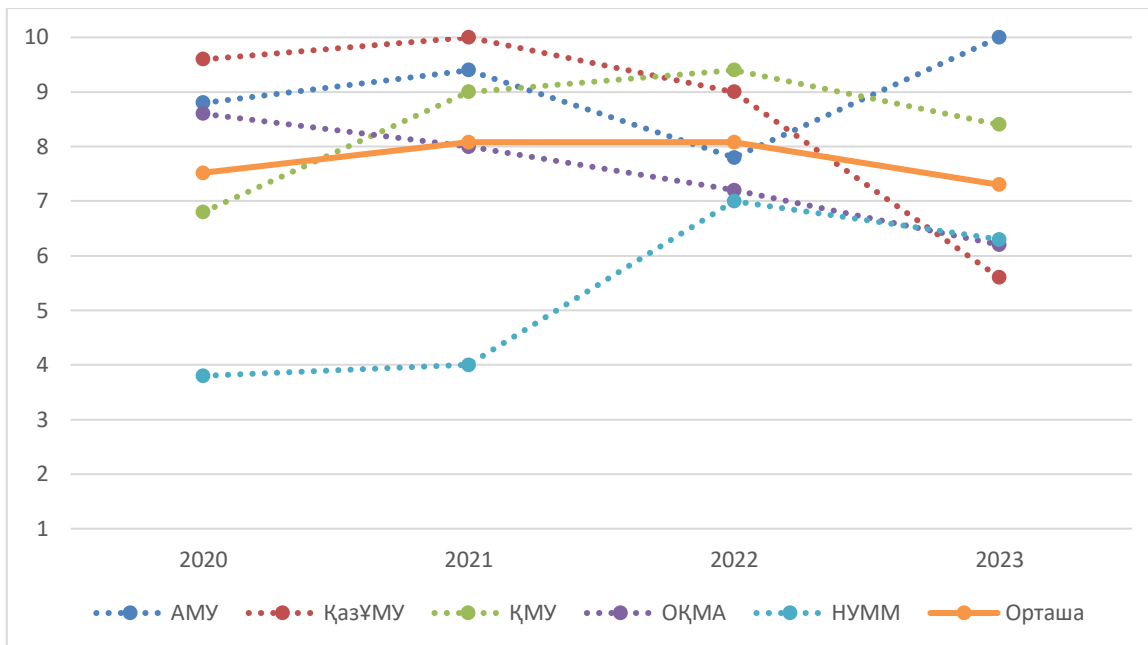

2-сурет. Мейіргер ісі декандары 1-ден (= ең нашар) 10-ға (= үздік) дейінгі шкала бойынша бағалаған (N=7) 2020-2023 жылдардағы мейіргер ісі студенттерінің клиникалық практикасындағы қазақстандық медициналық университеттер мен денсаулық сақтау мекемелерінің ынтымақтастық сапасы.

Сонымен қатар, студенттердің ғылыми жобалары (дипломдық) және диссертациялар (тезис) Денсаулық сақтау мекемелерімен бірлесіп жүзеге асырылады, мысалы, кафедра меңгерушілері мен бас мейіргерлер бакалавриат диссертацияларын қорғау комитеттеріне үнемі шақырылады және ОҚМА ынтымақтастық мақсаттары студенттердің жобаларына байланысты екенін атап өтті. Алайда, барлық университеттер міндетті курс ретінде бакалавриат бағдарламасына ғылыми зерттеулер жүргізуді енгізген жоқ. ҚМУ мен АМУ мейіргерлер мейіргер ісі мектебінің жиналысына және мейіргер ісі бөлімшесінің сапаны қамтамасыз ету комитеттерінің отырыстарына қатысатындығын атап өтті.

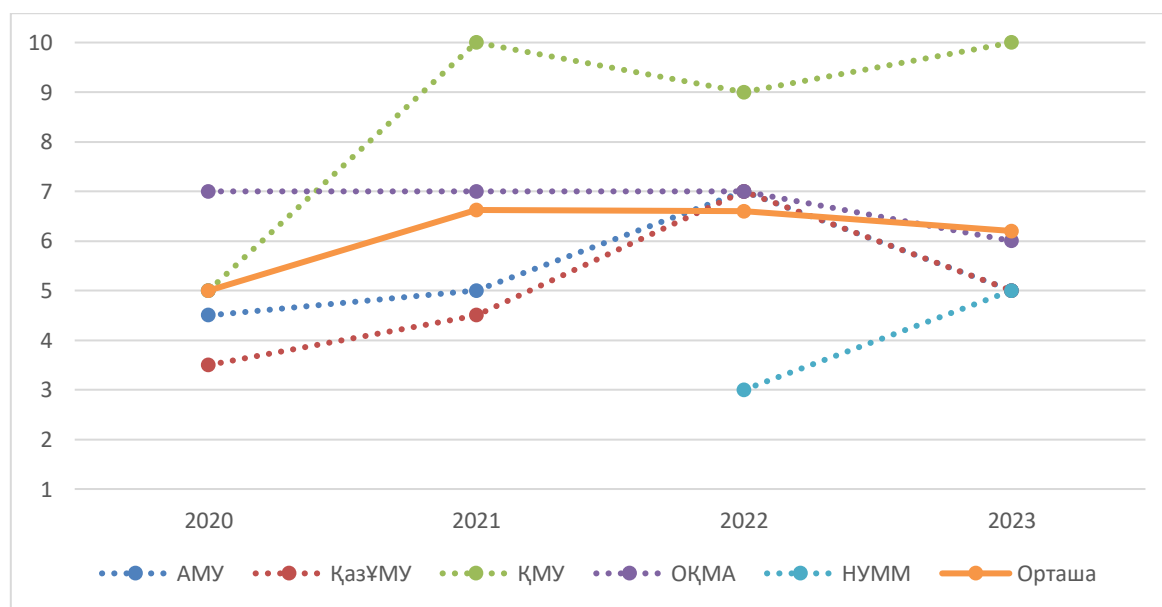
Қызметкерлермен қарым-қатынас мейіргерлік білім беруді дамыту факторы ретінде де айтылды. Мысалы, ҚМУ Денсаулық сақтау басшыларының қандай мейіргер болғысы келетіні туралы пікірін тыңдайды. Сонымен қатар, ОҚМА ашық есік күнін, түлектермен және қызметкерлермен кездесулер ұйымдастырады. Бұл бейресми түрде дереу кері байланыс алу үшін өте тиімді және өзгерістерге әкелетіні анықталды.

Мейіргер ісін оқытудың оқу бағдарламалары мен мазмұнын әзірлеу мен енгізудегі МУ мен практикалық денсаулық сақтау арасындағы ынтымақтастықтың сапасын жергілікті бас мейіргерлер бағалады (2020-2022 жылдары n=25 және 2023 жылы 27). Жергілікті бас мейіргерлердің айтуынша, бірлескен жұмыстың сапасы 2020 жылдан 2023 жылға дейін орташа есеппен жақсарды (7), ал 2021 және 2022 жылдары ол тіпті өте жақсы деп бағаланды (8). АМУ мен НУММ-да бағаланатын сапа деңгейі 2020 жылдан бастап 2023 жылға дейін өсті, ал ОҚМА мен ҚазҰМУ-да 2020 жылы өте жақсы (8) және үздік (9) деңгейден 2023 жылы орташадан жоғары (6) және (5,6) деңгейге дейін төмендеді. 3-суретті қараңыз.

3-сурет. Қазақстандық медициналық университеттер мен практикалық денсаулық сақтау арасындағы 2020-2023 жылдарға арналған оқу бағдарламалары мен мейіргер білім беру мазмұнын әзірлеудегі ынтымақтастықты 1 (= ең нашар) - 10 (= үздік) шкала бойынша жергілікті бас мейіргерлермен бағаланады.

Сонымен қатар, денсаулық сақтау мекемелерінің (бас мейіргерлер, үйлестірушілер, аға мейіргерлер) зерттеулер мен әзірлемелерді енгізуге дайындық деңгейін мейіргер білім декандары/жетекшілері бағалады (2020-2021 жылдары n=7, 2022 жылы n=6 және 2023 жылы n=5). Орташа алғанда, болжамды дайындық 2020 жылғы орташа деңгейден (5) 2023 жылғы орташадан жоғары (6) деңгейге дейін өсті. ҚМУ-де мейіргер ісі декандары мен кафедра меңгерушісі жобаны іске асыру кезінде өте жақсы немесе үздік деңгейге жетуге дайындығын оң бағалады. ОҚМА оны жақсы деңгейде деп бағалады. 4-суретті қараңыз.

4-сурет. Қазақстандық медициналық университеттер декандарының/мейіргерлік білім беру басшыларының деректері бойынша денсаулық сақтау мекемелерінің 2020-2023 жылдардағы ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жобаларды іске асыруға дайындық деңгейі 1-ден (=ең нашар) 10-ға (=үздік) дейінгі шкала бойынша.

3.3 Медициналық университеттердің мейіргерлік факультеттерінің ғылыми негізделген тәжірибеге жәрдемдесу үшін мейіргерлік зерттеулер саласындағы ынтымақтастық саласындағы әлеуеті

Ғылыми негізделген тәжірибені ілгерілету үшін МУ мейіргерлік бөлімшелерінің мейіргерлік зерттеулер саласындағы ынтымақтастық әлеуеті мейіргерлік бөлімшелердегі қызметкерлердің ағымдағы саны мен сапасына, сондай-ақ мейіргерлік бөлімшелер қызметкерлерінің денсаулық сақтау саласына пайдасын тигізетін мейіргерлік зерттеулер жүргізу қабілетіне қарай бағаланды.

Мейіргер ісі факультеттері мен кафедраларындағы қызметкерлер саны бакалавриат деңгейінде мейіргер ісін оқытуға бөлінетін студенттер мен гранттар санына байланысты жыл сайын өзгеріп отырады. АМУ мен ҚМУ-де деканаттары бар мейіргерлік білім беру мектептері бар. АМУ медициналық ұжымында 13 мейіргер жұмыс істейді, олардың сегізі толық емес жұмыс күні жұмыс істейді. Қызметкерлер арасында мейіргер ісі магистрлері де бар, бірақ профессор медицина ғылымдарының докторы. ҚМУ-де профессор-оқытушылар құрамының саны 12 адамды құрайды. Олардың алтауы магистр дәрежесіне ие, дегенмен АМУ бойынша барлық қызметкерлерінің мейіргер ісі бойынша магистр дәрежесі жоқ. Алайда олардың барлығы мейіргер ісі бойынша негізгі білім алған (бакалавр). ҚазҰМУ-да бакалавр деңгейіндегі мейіргерлік білім беру мейіргер ісі кафедрасында ұйымдастырылған және қоғамдық денсаулық сақтау саласында дәрежесі бар бағдарлама жетекшісімен басқарылады. Кафедра профессорларының мейіргер білімі жоқ – олар дәрігерлер. Қазіргі уақытта олардың 20 ассистенті бар, олардың барлығы магистр дәрежесіне ие. Ассистенттердің жартысы өткен жылы мейіргер ісі бойынша магистрлік бағдарламаны бітірді. Сонымен қатар, ҚазҰМУ оқу процесіне ғылыми дәрежесі бар және клиникалық практикада жұмыс істейтін алғашқы медициналық-санитарлық көмек мейіргерлерін (МСКМ) тартуға тырысады. ОҚМА-да мейіргер ісі жедел медициналық көмек және ауруларды күтіп-бағу бойынша мейіргер ісі факультетінде оқытылады; студенттердің жетіспеушілігіне байланысты жеке мейіргер ісі факультеті жоқ. Мейіргер ісі бойынша алты оқытушы бар, олардың барлығы мейіргер ісі бойынша магистр дәрежесіне ие. НУММ-да мейіргер ісі бойынша бірнеше бағдарламалар бар. НУММ штатында бес мейіргер ісі бойынша оқытушы жұмыс істейді, олардың төртеуі PhD докторы, біреуінің магистр дәрежесі бар, ал біреуінің мейіргер дәрежесі жоқ.

Оқытушылардың жұмыс жүктемесімен проблемалар бар, мысалы, уақыттың жетіспеушілігі және практикалық жұмыс пен оқытуды үйлестірудегі қиындықтар, бірақ **факультеттердің зерттеу мүмкіндіктерін жақсартуға** қол жеткізілді. ҚМУ-да қызметкерлердің жұмыс жүктемесі дәріс оқуға, білімге, ғылымға және зерттеулерге бөлінеді және өткен жылдан бастап олардың зерттеуші оқытушылары да бар, олардың жұмыс жүктемесінің едәуір бөлігі зерттеулерге тиесілі. ОҚМА-да менеджментті жақсарту арқылы қызметкерлердің зерттеу белсенділігін арттыруға күш салынды, сонымен қатар академия қызметкерлерге зерттеулерді жариялағаны үшін ақы төлейді. НУММ мейіргер ісі саласындағы зерттеулерге басымдық береді, бұл жұмыс

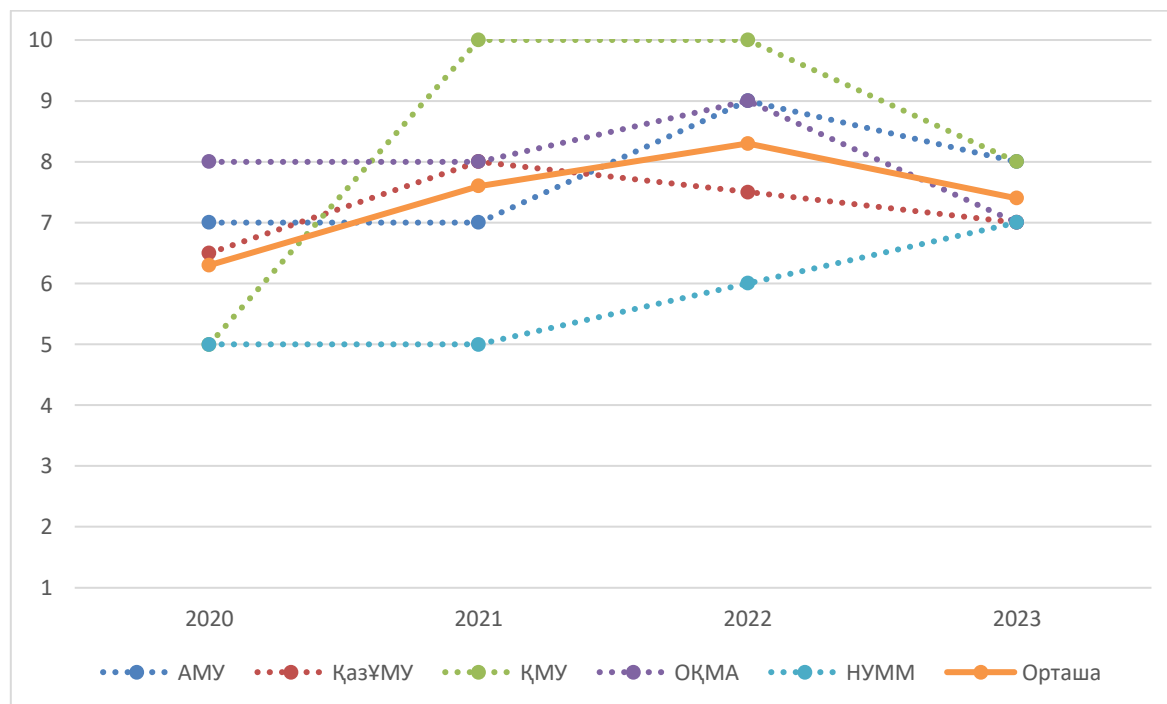
уақытының 45-50% құрайды. АМУ қызметкерлерді зерттеу мүмкіндіктерін жақсартуға ынталандыру үшін ғылыми жобаларды ішкі гранттық қаржыландыруға ие. AccelEd жобасының сандық деректеріне сәйкес, тек НУММ және СМУ-да PhD докторы дәрежесі бар немесе зерттеуші ретінде жұмыс істейтін мейіргер зерттеушілер (2023 жылы НУММ-да төртеуі, біреуі СМУ-да) жұмыс істейді. 2020 жылы олар үшеу ғана болатын, барлығы НУММ-да. Алайда, 2020-2023 жылдары мейіргер ісінен басқа білімі бар мейіргер ісі саласындағы ғалымдардың саны одан әрі өсті. 2020 жылы тек төртеуі (үшеуі ҚМУ-да және біреуі НУММ-да) тіркелді, ал 2023 жылы жалпы саны 12 болды, АМУ-дан басқа барлық МУ мейіргер ісінен басқа тәжірибесі бар мейіргер ісі саласындағы ғалымдар бар екенін хабарлады.

Мейіргер ісі бөлімі қызметкерлерінің Денсаулық сақтау саласына пайдалы мейіргерлік зерттеулер жүргізу қабілеті AccleEd жобасы аясында ұйымдастырылған жүйелі шолу жаттығуларының арқасында жақсарды. Тренингке ОҚМА, АМУ, ҚазҰМУ, ҚМУ, НУММ, СМУ және БҚМУ-дан 29 адам қатысты. ОҚМА-да тренингке қатысқан қызметкерлер енді алған білімдерін зерттеу жұмыстарына қолданады, сонымен қатар басқа бөлімдердің оқытушылары мен қызметкерлеріне жүйелі талдау әдістері туралы білімдерін таратуға тырысады. ҚМУ-да жүйелі шолулар жүргізілді. ҚазҰМУ-да тренингке қатысқан адамдар енді онда жұмыс істемейді, алайда мейіргер ісі кафедрасында қолдануға арналған тренинг материалдары әлі де бар. НУММ қызметкерлері JBI әдіснамасын қолдана отырып, интегративті шолу жазуды жоспарлағанын, ал АМУ жүйелі шолулар жазу жоспарларын әлі шешпегенін атап өтті.

CINAHL дерекқорына (мейіргер ісі және соған байланысты медициналық қызметтердің жиынтық индексі), мейіргер ісі және соған байланысты медициналық қызметтер бойынша толық мәтінді ресурстардың ең үлкен дерекқорына қол жеткізу жеделдетілген қаржыландыру арқылы жобаны іске асыру кезінде серіктес университеттерге ұсынылды. Қол жетімділік МУ-ға диссертациялар, ғылыми зерттеулер және жүйелі шолулар жазу кезінде қолданылатын ағымдағы зерттеу нәтижелеріне қол жеткізу үшін, сондай-ақ мейіргер ісі саласындағы заманауи зерттеулер туралы түсінікке ие болу үшін берілді. Қазіргі уақытта НУММ қызметкерлері CINAHL-ге толық қол жеткізе алады. ҚазҰМУ CINAHL жазылымын ұзартуға өтінім дайындады, бірақ әзірге AccleEd жобасы аясында қол жетімділік аяқталғаннан кейін бірде-бір университет CINAHL-ге қосымша қол жеткізе алмады.

AccelEd жобасы аясында ұйымдастырылған екі қызмет дизайны бойынша **шеберлік сағаты** қатысушы мейіргерлік бөлімшелердің персоналына және клиникалық практика мейіргерлеріне өте ұнады және әсер етті (Хопия және басқалары, 2022). ҚазҰМУ-дан басқа барлық университеттер мейіргерлік білім беру саласындағы оқытуларына қызмет дизайны тақырыбын қосқанын және сол арқылы денсаулық сақтау мекемелерінің студенттері мен мейіргерлеріне білім таратқанын хабарлады. Мысалы, ҚМУ бакалавриат студенттеріне арналған оқу бағдарламасына қызмет дизайны тақырыбын қосты, ОҚМА қызмет дизайнын, әсіресе мейіргер ісін оқудағы менеджментке енгізді, ал АМУ мен НУММ студенттер мен мейіргерлерге қызмет дизайны бойынша семинарлар ұйымдастырды.

Мейіргер ісі саласындағы ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жобаларды іске асыру бойынша МУ дағдылары жыл сайын мейіргерлік білім беру декандарына/бөлім басшыларына сауалнама жүргізу арқылы (2020-2021 жылдары n= 7, 2022 жылы N=6 және 2023 жылы n=5) 1-ден (ең нашар) 10-ға дейінгі (үздік) шкала бойынша бағаланды. Орташа алғанда, декандар мен кафедра меңгерушілерінің дағдыларды қабылдауы 2020 жылғы орташа деңгейден (6-деңгей) 2023 жылы жақсы деңгейге (7-деңгей) дейін жақсарды. ҚМУ 2020 жылы орташа (5) деңгейден 2023 жылы өте жақсы (8) деңгейге дейін жақсарып, 2021 және 2022 жылдары тіпті керемет (10) деңгейге жетіп, ең үлкен жетісінктерге жетті. 5-суретті қараңыз.

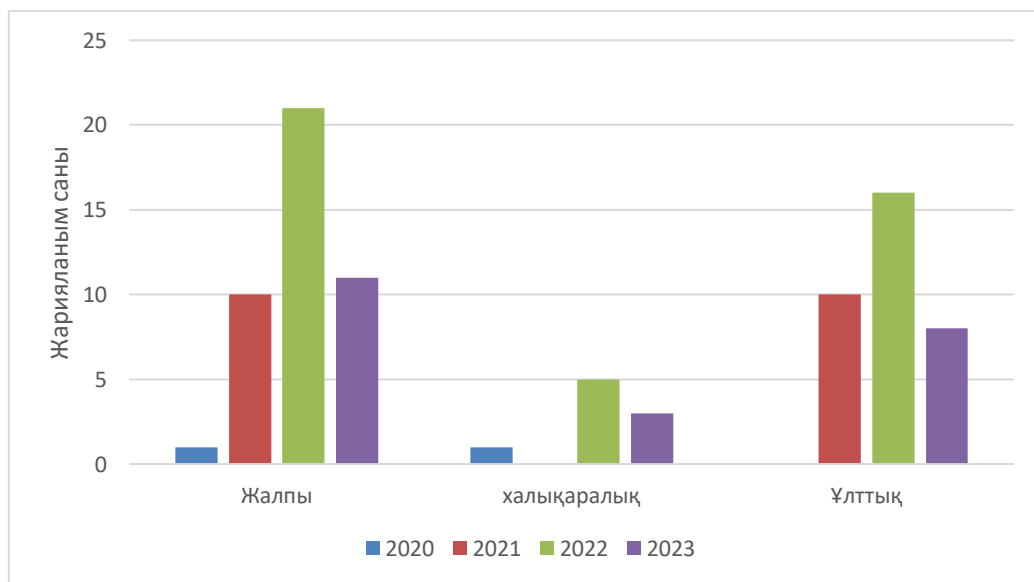

5-сурет. Қазақстандық медицина қызметкерлерінің 2020-2023 жылдардағы Қазақстандық медицина университеттерінің мейіргерлік білім беру бөлімдері декандарының/басшыларының пікірі бойынша 1 (ең нашар) - ден 10 (үздік) дейінгі шкала бойынша мейіргер ісі саласындағы ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жобаларды іске асыру жөніндегі дағдылары.

3.4 Мейіргер ісін зерттеудегі бірлескен тәжірибелердің нәтижелері

AccelEd жобасы барысында қазақстандық медициналық университеттер қызметкерлерінің мейіргер ісі бойынша халықаралық журналдардағы ғылыми жарияланымдарының саны артты. 2020 жылы Қазақстан университеттері бір мақала жариялады, ал 2022 жылы олардың саны бесеу болды. 2023 жылдың қазан айында халықаралық рецензияланған журналдарда үш (3) басылым пайда болады (6-суретті қараңыз). Қатысушы университеттердің ішінде әсіресе АМУ (2) және ҚМУ (3), сондай-ақ НУММ (3) мейіргер ісі жөніндегі халықаралық жарияланымдарға белсенді қатысты (жарияланымдар тізімін 1-қосымшадан қараңыз). Қазақстандағы мейіргер ісіне қатысты осы жарияланымдардан басқа, НУММ қызметкерлері беделді журналдарда бірнеше жарияланымдар жариялады (N=?). Халықаралық ынтымақтастық сонымен қатар жоғары қайтарымды журналдардың шығуына ықпал ететін факторлардың бірі болғанын атап өтуге болады. Жариялау үшін таңдалған халықаралық журналдардың дәйексөзділігі әр түрлі, дегенмен журналдардың бірі, Македония медицина ғылымдары журналының дәйексөз индексі немесе Scopus-та қандай да бір индекстері жоқ. Халықаралық журналдардағы мақалалардың екеуі шолу болып табылады, ал біреуі қызметтердің дизайнына арналған, сондықтан жобаның нәтижесі қазақстандық МУ профессорлық-оқытушылық құрамы мейіргер ісін зерттеуде халықаралық деңгейге жетуге мүмкіндік беретін білім мен дағдыларды игерген деп қорытынды жасауға болады.

Қазақстандық журналдардағы мейіргер ісі бойынша ғылыми жарияланымдардың саны артты (2020 жылы 0, 2022 жылы 16), бұл ретте жарияланымдардың ең көбі 2022 жылы ҚМУ-да (11) тіркелді. Мақалалардың көпшілігі Медицина және экология (ҚМУ журналы) журналында жарияланды. Барлық деректер төмендегі 6-суретте және 1-қосымшада берілген. Жарияланған зерттеулер негізінен паллиативті көмек, кардиологиялық оңалту, алғашқы медициналық көмек және өмір сапасын басқару, білім беру және өзін-өзі басқару тақырыптарын қамтыды. Әдістемелік тәсілдер сандық зерттеулерге бағытталды, ал сапалы зерттеу әдістері аз қолданылды. Сондай-ақ бірнеше шолулар бар, бірақ жүйелі шолулар жоқ.

6-сурет. Қазақстанның бес медициналық университеті қызметкерлерінің 2020- 2023 жылдардағы қазан айына дейін ұлттық және халықаралық журналдардағы мейіргер ісі бойынша жарияланымдарының саны.

№618052-EPP-1-2020-1LT-EPPKA2-CBHE-SP Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінде магистратура және докторантура деңгейінде мейіргерлік білім беруді дамытуды жеделдету

Ілгерілеуді қазақстандық медициналық университеттер жүзеге асыратын мейіргер ісі саласындағы зерттеу жобаларының санынан да көруге болады, дегенмен халықаралық зерттеу жобаларының саны мәлімделген екі жобадан, атап айтқанда ERASMUS+ CBHE ProInCa жобасынан және 2020 жылы жеделдетілген жобадан 2023 жылы бір жобаға дейін қысқарды. Дегенмен, AccelEd жобасы аясында орындалған сервистерді әзірлеу жобаларының (7) арқасында жүргізілген бірлескен ұлттық зерттеу жобаларының саны артты. 2023 жылы 17 жоба іске асырылды, бұл ретте НУММ мейіргер ісі саласындағы ғылыми-зерттеу жобаларының көпшілігін жүзеге асырды (2023 жылы 11). Жобалар тізімі 2-қосымшада келтірілген.

3.5 Ынтымақтастықтың жаңа құрылымдарын және тұрақты тәжірибелерді қолдау мүмкіншіліктері

AccelEd жобасы аясында құрылған жаңа ынтымақтастық құрылымдары JBI еншілес тобы және Мейіргер ісі бойынша ұлттық репозиторий болып табылады.

Ұйым **Джоанна Бриггс институтының (JBIC)** ынтымақтастық бағдарламасының мүшесі болған кезде (қараңыз <https://jbi.global/>), денсаулық сақтау саласындағы дәлелдер базасының ғаламдық бірлескен желісі еншілес топ ретінде белгіленді. Бұл топтар нақты деректерді жалпылау, тарату және енгізу әдістерін қолдануды насихаттауға және мақұлдауға бағытталған. Олар тәжірибелі клиникалардан, академиктерден және белгілі бір мамандығы бар ғалымдардан тұрады, олар JBI әдістері мен әдістемесін өз салаларында тәжірибеде қолданады. JBI-мен үлестес топтар JBI-ден қаржылық қолдау алуға құқылы болмаса да, олар JBI ресурстарына қол жеткізе алады және JBIC-тің жыл сайынғы жалпы жиналысына қатысуға шақырылады.

Сонымен қатар, JBI-дің барлық еншілес топтары, егер олар JBI белгілеген құзыреттер мен тиімділік критерийлеріне сәйкес келсе, әдетте 12 айлық кезеңнен кейін озық тәжірибе орталығы мәртебесін ала алады. Бұл орталықтар беделді сараптама орталықтары ретіндегі беделін нығайтты, онда олар нақты деректерді жалпылау, тарату және енгізу бойынша жоғары деңгейдегі бағдарламаларды сәтті жүзеге асырады. Қажетті құзыреттер мен бақылау өнімділік көрсеткіштерін ескере отырып, JBI оларды ресми түрде қалыптасып жатқан топтарға көшбасшылық, көмек, басшылық және тәлімгерлік ұсынатын ұйымдар ретінде таниды. Атап айтқанда, JBI Озық тәжірибе орталықтары JBI-ден қаржылық қолдау алуға құқылы, атап айтқанда, олардың орталық директорының JBIC-тің жыл сайынғы бетпе-бет жиналысына қатысуын жеңілдету үшін.

JBIC қызмет матрицасы серіктестік топтар мен Озық тәжірибе орталықтарына JBI-мен келісімшарттық міндеттемелерінің бүкіл мерзімі ішінде әр ұйым үшін нақты негізгі тиімділік талаптарына сәйкес бірқатар негізгі және міндетті емес әрекеттерді орындағаны үшін ұпай жинауға мүмкіндік береді. JBI Озық тәжірибе орталығы мәртебесін алу және қолдау үшін заңды тұлғамен үш жылдық келісім жасалған кезде кем дегенде 60 000 ұпай жинау керек. JBI үлестес тобына мүшелік ету үшін осы белгіні алу және сақтау үшін заңды тұлғамен бес жылдық келісімнің соңына дейін кем дегенде 30 000 ұпай жинау талап етіледі.

JBI еншілес тобының орталығы, атап айтқанда, нақты деректерге негізделген Қазақстандық мейіргер ісі орталығы 2023 жылғы маусымда құрылды және Қазақстанның денсаулық сақтаудың тиісін тақырыптық салалары бойынша мейіргер ісі саласында жүйелі шолулар жүргізуге және нақты деректерді енгізуге шоғырланатын болады. Сонымен қатар, Орталық ғылыми негізделген мейіргер ісін енгізу үшін денсаулық

сақтау мекемелері мен денсаулық сақтау ұйымдары арасындағы тұрақты ынтымақтастықты қамтамасыз ету үшін жұмыс істейді. JBI еншілес тобына бүкіл Қазақстан бойынша медициналық мекемелерден: Назарбаев Университетінен, Астана медицина университетінен, Оңтүстік Қазақстан медицина академиясынан, С.Д. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университетінен және Қарағанды медицина университетінен мейіргер ісі жөніндегі мамандар кіреді. Сонымен қатар, қазақстандық нақты деректерге негізделген мейіргер ісі орталығы Ұлттық онкологиялық зерттеу орталығы және Астанадағы Университеттік медициналық орталық сияқты денсаулық сақтау ұйымдарының мүдделі тараптарымен тығыз байланыста жұмыс істейді. Қабылдаушы мекеме-үйлестіруші Қарағанды медициналық университеті болып табылады, алайда Назарбаев Университетінде және Ұлттық онкологиялық зерттеу орталығында директордың нақты деректерді енгізу және жүйелі шолулар жөніндегі орынбасарлары бар.

Бірінші жылы, ашылған жылы Қазақстандық мейіргер ісі орталығы нақты деректерге сүйене отырып, операциядан кейінгі мейіргерлермен ауырсынуды жеңілдету жобасын іске асыруда. Пациенттерді қабылдау және дәлелдемелер базасын енгізу бойынша келесі қадамдарды әзірлеу 2023 жылдың қазан айында жалғасуда. Сонымен қатар, еншілес топ 2 типті қант диабетін емдеуде телемедицина мен мейіргер ісінің тиімділігіне жүйелі шолу хаттамасын әзірлеу үстінде. Хаттаманы одан әрі тіркеу және жүйелі шолу жасау 2023 жылғы қарашада жүзеге асырылады. Сонымен қатар, Орталық JVIC миссиясын тарату бойынша іс-шаралар ұйымдастыруды және болашақта тренингтер мен семинарлар өткізуді жоспарлап отыр. Осы іс-шаралардың барлығы JBI шеберлік орталығын ашу үшін қажетті ұпайларды алу үшін қажет.

Болашақта еншілес топ құру нақты деректерге негізделген мейіргер ісінің дамуына және медициналық тәжірибелер мен университеттер арасындағы ынтымақтастықтың кеңеюіне үлкен әсер етеді. Сонымен қатар, бұл жерде еншілес топтың тұрақтылығын қамтамасыз ету туралы мәселе туындайды. Мақсаты - белсенді жұмыс пен жетілдіруге деген ұмтылысты талап ететін Қазақстандағы JBI озық тәжірибесінің орталығы болу үшін еншілес топты одан әрі дамыту. Осыған байланысты Білім министрлігінің қаржы және адами ресурстар арқылы орталықтың жұмыс істеуін қамтамасыз етуі және қолдауы маңызды.

Сонымен қатар, AccelEd жобасының аясында ынтымақтастықты жалғастыру үшін ортақ платформа құру мақсатында **Мейіргер ісі бойынша ұлттық репозиторий** құрылады. Онда клиникалық практика қызметкерлері мейіргерлік практикада үнемі кездесетін қызығушылық тудыратын мәселелер бойынша зерттеулерді іздей алады, ал МУ қызметкерлері қазіргі зерттеу тақырыптары туралы құнды ақпарат алады. Репозиторий ҚМУ серверінде орналастырылған және оған «Мейіргер ісі»/«Мейіргерлік ғылымдар» білім беру бағдарламасы іске асырылатын Қазақстанның барлық университеттерінен бакалавриат, магистратура және докторантура студенттерінің жарияланымдары мен диссертациялары енгізілетін болады. Сонымен қатар, мейіргер ісі саласындағы зерттеушілер мен қызметкерлердің жарияланымдары мен мақалалары да қамтылады. Репозиторийдің ішіндегілер білім беру бағдарламасының деңгейіне сәйкес жарияланымдар мен рефераттар бойынша жіктеледі және еркін қол жетімді болады. ҚМУ ашық ғылымның этикалық принциптері мен ашық ғылым принциптерін қолдайды және зерттеушілерден, студенттерден және қызметкерлерден материалдармен танысуға және мақалаларды ашық түрде жариялауға ақпараттандырылған келісім беруге шақырылады. Репозиторийді енгізу ашық ғылымның мүмкіндіктерін кеңейтеді және плагиат мәселелерін шешуге, ұқсас зерттеулер жүргізуге және т.б. көмектеседі. 2023 жылғы қыркүйекте Литваның Каунас қаласында өткен AccelEd жобасы бойынша кездесу шеңберінде Қазақстандағы МУ медициналық университеттердің академиялық саясатына оқытудың әртүрлі деңгейлеріндегі студенттердің дипломдары мен диссертацияларын міндетті түрде жариялауды енгізеді деп шешілді. Докторлық диссертацияны ашық

қолжетімділікте жариялау Қазақстанда тұрақты тәжірибе болып табылатынын және докторантураның барлық түлектері өз диссертацияларын Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылыми порталының веб-сайтында жариялайтынын атап өткен жөн (https://nauka.kz/page.php?page_id=6&lang=1#:~:text=Национальный%20научный%20портал%20Республики%20Казахстан).

Өкінішке қарай, ERASMUS+ СЕРУ Prince жобасы аясында құрылған **Қазақстанның мейіргер ісінің озық тәжірибесі орталығы** бүгінде Қазақстанның медициналық университеттеріне өте әлсіз кіріктірілген. Сауалнама аясында кейбір университеттер орталықты студенттер арасындағы мейіргер ісі курстары аясында пайдаланады деп жауап берді, ал бір университет оны аймақтық мәселелерді анықтау үшін де пайдаланады. Орталық негізінен жиналыстар кезінде олардың бар екендігі туралы хабарлау үшін пассивті түрде қолданылады. ОҚМА сияқты кейбір университеттер оны белсенді қолданады және тәжірибемен академиялық ынтымақтастықты жақсарту нәтижелері айқын. Орталықтың Қазақстанның білім беру және медициналық ұйымдарына ықпалдасуының әлсіз болуының негізгі себебі үйлестірудің және жетекші МУ тарапынан орталықтың жұмыс істеуін қамтамасыз етуге бейілділігінің нашарлығы болып табылады.

4 ҚЫСҚА ЖӘНЕ ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ ӘСЕР

4.1 Қысқа мерзімді әсер

Жүйелі шолулардың қысқа мерзімді әсеріне қатысты болжамдар, Қазақстан университеттерінің профессор-оқытушылар құрамы мен аспиранттары мейіргер ісін еркін меңгеріп, мейіргер ісіне жүйелі шолу жүргізетіні себепті, толығымен ақталды. Жүйелі шолу тренингі жобаның әрбір серіктес университетінің бірнеше қатысушыларының қатысуымен сәтті ұйымдастырылды және оған қатысқан оқытушылар жүйелі шолу бойынша алған білімдері олардың зерттеу қызметінде қолданылғанын хабарлады, бұған басылымдар куә. Алайда, мысалы, ҚазҰМУ-да тренингке қатысқан адамдар жобаның соңында бұдан былай онда жұмыс істемеді, бұл жүйелі шолу кезінде олардың профессорлық-оқытушылық құрамының білім деңгейінің күтілетін жоғарылауына кедергі келтіруі мүмкін.

Осы есептің нәтижелеріне сүйене отырып, қызмет дизайнына, денсаулық сақтаудағы (мейіргер қызметтер) қызмет дизайны саласындағы білімді жетілдіру мен кеңейтуге және дағдыларды қалыптастыруға қысқа мерзімді әсер етуді күту толығымен ақталды. Қатысқан МУ қызметкерлері қызметтің дизайнерлік дайындығына қанағаттанғанын хабарлады және көптеген жағдайларда олар бұл тақырыпты мейіргерлер біліміне қосты немесе қызмет дизайнын басқа жолдармен қолданды. Сонымен қатар, АМУ сервисті жобалау жобасының нәтижелерін халықаралық журналда жариялай алды. Осылайша, қазіргі уақытта осы университеттердің мейіргер ісі кафедраларының оқытушылар құрамы қызметтерді жобалау саласында әлеуетке ие болды деп болжауға болады.

4.2 Ұзақ мерзімді әсер

Жобадан күтілетін ұзақ мерзімді әсер Қазақстандағы университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ынтымақтастықтың құрылымдары мен процестерін жақсартуды қамтиды. Осы есептің

нәтижелеріне сүйене отырып, қазақстандық университеттер мен практикалық денсаулық сақтау арасындағы мейіргер ісі саласындағы ынтымақтастықтың ағымдағы тәжірибелері студенттік тәжірибеге, дипломдық жұмыстарға және білім беруді дамытуға қатысты. Мұның бәрі ынтымақтастықтың маңызды нысандары, дегенмен, әсіресе ғылыми-зерттеу ынтымақтастығы саласында жақсартуға әлі де мүмкіндіктер бар.

Тағы бір күтілетін ұзақ мерзімді нәтиже JVIC ынтымақтастық орталығын құру болды. JVI еншілес тобы 2023 жылдың маусымында мейіргер істегі нақты деректерді жүйелі талдау және енгізу әдістеріне баса назар аудара отырып, сәтті құрылды. Бұл қатысушы қазақстандық университеттер үшін ғылыми ресурстарға қолжетімділікті қамтамасыз етеді және мақсат – нақты деректерге негізделген мейіргер ісін жақсарту және болашақта денсаулық сақтау практикасы мен университеттер арасындағы ынтымақтастықты кеңейту. Келесі міндет – еншілес топты тұрақты құрылымға айналдыру, оның әсерін іс жүзінде ұзақ мерзімді перспективада көруге болады.

5 ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАР

Бұл есептің мақсаты қазақстандық университеттер мен практикалық денсаулық сақтау мекемелерінің мейіргер ісі саласындағы ғылыми-зерттеу ынтымақтастығының тұрақты тәжірибесінің қазіргі жағдайын сипаттау және талдау болды.

МУ-дың министрліктермен, Салидат Каирбекова атындағы Денсаулық сақтауды дамытудың ұлттық ғылыми орталығымен (ДСДҰҒО) және кәсіптік қауымдастықтармен, сондай-ақ оқу орындары арасындағы ұйымдық деңгейдегі мейіргер ісі саласындағы ынтымақтастығы анағұрлым қарқынды болуы мүмкін. Нәтижелер Қазақстан денсаулық сақтау министрлігі мен ұлттық кәсіби мейіргерлер ассоциацияларымен, сондай-ақ ДСДҰҒО арасындағы ынтымақтастықтың шектеулі және жеткіліксіз пайдаланылатынын көрсетті. Денсаулық сақтау министрлігімен ынтымақтастық ең алдымен құрылымдық өзгерістерді дайындауға және стратегия мен бұйрықтарды орындауға бағытталған. Жалпы, Қазақстанда мейіргер ісі саласындағы білім беруді, практиканы және ғылыми зерттеулерді жақсарту мақсатында осы серіктестіктерді одан әрі нығайту және ресімдеу үшін мүмкіндіктер бар.

Қазақстандық университеттердің мейіргер ісі факультеттері мен денсаулық сақтау саласындағы жергілікті мүдделі тараптар арасындағы мейіргер ісі саласындағы бірлескен тәжірибелері бар, бірақ бұл практиканың ауқымы мен ресімделуі әртүрлі мекемелерде ерекшеленеді. ынтымақтастықтың ең көп таралған түрлеріне клиникалық тәжірибеде мейіргер студенттерге тәлімгерлік ету, мейіргер ісі бойынша зерттеулер жүргізу, диссертация тақырыптарын іздеу, курстар мен оқу бағдарламаларын әзірлеу кіреді. Олар жақсы деңгейде деп бағаланады. ынтымақтастық көбінесе жеке деңгейде жүзеге асырылады және рәсімделмейді. Мейіргер ісін дамыту және клиникалық практикамен ынтымақтастық саласында ортақ мақсаттар, пайым және мақсат қою жоқ. Сонымен қатар, мейіргерлерді, менеджерлерді және басқа да мүдделі тараптарды тарта отырып, МУ мен медициналық мекемелер арасында тұрақты байланыс арналары орнатылуы керек.

Кадрлар мен жұмыс жүктемесіне байланысты нақты деректерге негізделген тәжірибені дамыту мақсатында мейіргер ісін зерттеу саласындағы ынтымақтастық әлі де өте шектеулі. Академиялық және

№618052-EPP-1-2020-1LT-EPPKA2-CBHE-SP Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінде магистратура және докторантура деңгейінде мейіргерлік білім беруді дамытуды жеделдету

клиникалық серіктестіктер және олардың ресурстарды бөлісуі жұмыс күшін дамытуға және клиникалық зерттеулерді қолдануға, мейіргер ісінің ғылыми негізделген тәжірибесін одан әрі дамытуға ықпал етуі мүмкін (Альберт және басқалары, 2019). Мейіргер ісі бөлімі қызметкерлерінің мейіргер ісі бойынша зерттеулер жүргізу қабілеті AccleEd жобасы аясында ұйымдастырылған жүйелі шолу жаттығуларының арқасында жақсарды. AccleEd жобасы аясында ұйымдастырылған қызмет дизайны бойынша шеберлік сағаттары да әсер етті және көптеген университеттер мейіргерлік біліміне қызмет дизайны тақырыптарын енгізді. Жобаның серіктес университеттеріне мейіргер ісі саласындағы зерттеулерді іздеу үшін пайдаланылатын CINAHL дерекқорына қол жетімділік берілді, бірақ университеттердің халықаралық дерекқорларға инвестициялау туралы шешімдері жоқ. Халықаралық деңгейдегі зерттеулер жүргізу үшін CINAHL-ге тек НУММ қол жеткізе алады. Университет декандары мен мейіргерлердің пікірінше, мейіргер зерттеулер мен жобаларды әзірлеу дағдыларының өсуі байқалады. Академиялық және клиникалық мекемелер арасындағы ғылыми серіктестіктер клиникалық және академиялық серіктестерге пайдалы болуы мүмкін; академиялық серіктес кітапхана қызметтері немесе зерттеу тәжірибесі бар қызметкерлер сияқты академиялық мекемелердегі ресурстарға қол жеткізе алады, ал клиникалық мекеме медициналық жазбалар мен жабдықтар деректері сияқты зерттеулерге пайдалы бірегей ресурстарды ұсына алады (Альберт және басқалары, 2019). Демек, Қазақстанда зерттеу ынтымақтастығының формальды және тұрақты тәжірибелерін көтермелеу керек, ал ынтымақтастық пен байланыстың қолданыстағы тәжірибелері олардың дамуын бастау жолдарын қамтамасыз етеді.

Мейіргер ісі саласындағы бірлескен тәжірибелерді зерттеу нәтижелері қазақстандық медициналық университеттердің мейіргер ісіне арналған халықаралық журналдардағы ғылыми жарияланымдарының саны шамалы өскенін көрсетеді. Зерттеу саласындағы халықаралық ынтымақтастық сонымен қатар жоғары тиімді журнал басылымдарының пайда болуына ықпал ететін факторлардың бірі болғанын атап өтуге болады. Ішінара AccleEd жобасы аясында қызметтерді әзірлеу жобаларының арқасында бірлескен ұлттық зерттеу жобаларының саны да өсті. 2023 жылы НУММ-да ұлттық ғылыми жобалардың көпшілігі болды. Бұл нәтижелер мейіргер ісін зерттеудегі ынтымақтастық тәжірибесі зерттеулердің өнімділігін арттыруға және қазақстандық медициналық университеттердің тартылуына әкелгенін көрсетеді. Мейіргер ісіне тән тақырыптарға назар аудару және халықаралық және ұлттық ынтымақтастықты тарту ғылыми негізделген практиканы ілгерілетуге және Қазақстанда мейіргер ісінің зерттеу әлеуетін дамытуға ықпал етті.

Жаңа ынтымақтастық құрылымдары мен тұрақты тәжірибелерді қолдау перспективаларына JBI еншілес тобы мен Мейіргер ісі бойынша ұлттық репозиторий кіреді, олар нақты деректерге негізделген мейіргер ісін жетілдіру және денсаулық сақтау практикасы мен Қазақстан университеттері арасындағы ынтымақтастықты кеңейту үшін үлкен әлеуетке ие. Еншілес топ ұлттық онкологиялық зерттеу орталығын қоса алғанда, денсаулық сақтау ұйымдарының мүдделі тараптарымен тығыз жұмыс істейді. Бұл ынтымақтастық мейіргер ісінің ғылыми негізделген тәжірибелерін медициналық мекемелерге біріктіруді күшейтуге бағытталған. Мейіргер ісінің ұлттық репозиторийі клиникалық практика мен университеттер арасындағы ынтымақтастықты жалғастыру үшін ортақ платформаны қамтамасыз ету мақсатында құрылды. ҚМУ серверінде орналастырылған репозиторий Қазақстанның барлық университеттерінде мейіргер ісі бағдарламалары бойынша бакалавриат, магистратура және докторантура студенттерінің жарияланымдары мен диссертацияларын қамтитын болады және оған еркін қол жеткізілетін болады. Қаржылық және кадрлық қолдау арқылы осы құрылымдардың тұрақтылығын қамтамасыз ету өте маңызды.

ERASMUS+ DE Proensa жобасы шеңберінде құрылған Қазақстанның мейіргер ісінің озық тәжірибесі орталығы қазіргі уақытта Қазақстандағы МУ-ға әлсіз интеграцияланған. Орталықтың тиісін жұмыс істеуін қамтамасыз етуге үйлестірудің және бейілділіктің болмауы оның Қазақстанның білім беру және медициналық ұйымдарына әлсіз интеграциялануының негізгі себебі ретінде айқындалды.

Осы есептің қорытындыларына сүйене отырып, Қазақстандық университеттің мейіргер ісі саласындағы академиялық және клиникалық ынтымақтастығын негізінен ad hoc мейіргерлік білім мен зерттеулерге нақты немесе ситуациялық қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін әзірлеген орташа құрылымдалған серіктестік ретінде қарастыруға болатыны анық.

Ұсынымдар:

Денсаулық сақтау министрлігі және Ғылым және жоғары білім министрлігіне:

1. Кадрлармен қамтамасыз ету мейіргерлерді оқытуға арналған гранттар мен қорларға тәуелді болғандықтан және кадрлардың ауысуына байланысты қызметкерлердің әлеуетін жоғалту және ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық процестердегі үзілістер қаупі жоғары болғандықтан, Денсаулық сақтау министрлігі мен Ғылым және жоғары білім министрлігінің жоғары білімді мейіргерлерді даярлаудың ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес, мейіргер ісін дамыту үшін тұрақты қолдау мен тұрақтылықты қамтамасыз етуі ұсынылады. Мейіргер ісі бойынша бакалавр және магистр дәрежесіне арналған гранттардың көбеюі мейіргер ісін басқару, менеджмент, оқыту және ғылыми зерттеулердің сапасын жақсартуға әкеледі.
2. Нақты деректерге негізделген мейіргер ісін дамыту үшін медициналық университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ынтымақтастықты қолдайтын құрылымдар құру ұсынылады. Бұған ұлттық және халықаралық консорциумдардың мейіргер ісі саласындағы ғылыми-зерттеу ынтымақтастығына ықпал ететін саясат пен конкурстық гранттарды әзірлеу арқылы қол жеткізуге болады.

Медициналық университеттерге:

3. Мейіргер ісі бөлімшелері мен медициналық университеттердің факультеттері жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары үшін өз қызметкерлері арасында мейіргерлік зерттеулер мен ынтымақтастық дағдыларының жоғары деңгейін дамытуды қамтамасыз етуі және қолдауы ұсынылады. Бұған мейіргер ісі ғылымы, зерттеулер, зерттеу әдістемелері мен ғылыми негізделген тәжірибеге бағытталған оқу бағдарламалары мен семинарларды әзірлеу саласындағы ұлттық және халықаралық мейіргерлер қауымдастығымен жүйелі өзара әрекеттесу арқылы қол жеткізуге болады.
4. Жергілікті денсаулық сақтау мекемелерімен, әсіресе Алғашқы медициналық-санитарлық көмекпен ынтымақтастық туралы ресми келісімдер жасау ұсынылады, олар ғылыми негізделген мейіргерлік практиканы зерттеу және дамыту үшін өзара мақсат қоюды қамтиды. Бұл ынтымақтастықтың тиімділігін арттыруы мүмкін.
5. Сонымен қатар, CINAHL сияқты халықаралық ынтымақтастық пен мейіргер ісінің дерекқорлары үшін қаржыландыру мен ресурстарды қолдау өте маңызды, сонымен қатар олардың ұзақ мерзімді тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін JBI үлестес тобын және Мейіргер ісі бойынша ұлттық репозиторийді қолдау қажет.

Денсаулық сақтау мекемелеріне:

6. Денсаулық сақтау мекемелеріне медициналық университеттермен бірлесіп Қазақстанда мейіргер ісін дамыту бойынша бірлескен мақсаттар қою бойынша жұмыс істеу ұсынылады. Сонымен қатар, мейіргерлердің басшылары мен менеджерлеріне университеттермен ғылыми ынтымақтастыққа белсенді қатысып, академиялық және клиникалық серіктестіктерді нығайту мүмкіндіктерін іздеу қажет. Нақты мақсат қою арқылы бірлескен даму және зерттеу жобаларын іске қосуға болады. Бұған медицина қызметкерлерімен үнемі қарым-қатынас жасау және аға мейіргерлерді, мейіргерлердің басшыларын және орта деңгейдегі кіші мейіргерлерді тарту ықпал етер еді.

7. Медициналық университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ғылыми-зерттеу ынтымақтастығы тәжірибесін ресімдеу ұсынылады, бұл ынтымақтастықтың үздіксіздігі мен бағытын қамтамасыз етеді. Серіктестік ресурстарға (мысалы, деректер базасы) және мейіргер ісінің ғылыми әлеуеті мен ғылыми негізделген тәжірибесін нығайта алатын сараптамалық білімге қол жеткізуді қамтамасыз ете алады. Бұған қызметтер дизайны бойынша жобаларды ұйымдастыру және зерттеу комитеттері мен ғылыми кеңестер құру арқылы қол жеткізуге болады.

Қорытындылай келе, осы есептің қорытындылары мейіргер ісіндегі зерттеу ынтымақтастығының маңыздылығын және Қазақстандағы ғылыми негізделген тәжірибені кеңейту әлеуетін көрсетеді. Ұсынылған іс-әрекеттерді жүзеге асыра отырып, Қазақстанда мейіргер мамандығы өзінің зерттеу әлеуетін одан әрі дамыта алады және денсаулық сақтау нәтижелерін жақсартуға өз үлесін қоса алады. Заманауи құзыретке ие мейіргерлер кадрларына ұлттық қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін, денсаулық сақтау қызметтерімен жалпының бірдей қамтылуын және нақты деректерге негізделген қауіпсіз тәжірибені қамтамасыз ету үшін академия мен практика арасындағы ынтымақтастықты нығайту өте маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

Albert, N. M., Chipps, E., Klein, C. J., Briskin, I., Falkenberg Olson, A. C., Liu Hand, L., Harmon, M. M., Heitschmidt, M. & Talsma, A. (2022). A cross-sectional study of United States Academic-clinical research collaborations: Characteristics, resources, benefits and outcomes. *Journal of Clinical Nursing*, 31(3-4), 435-444. <https://doi.org/10.1111/jocn.15597>

Albert, N. M., Chipps, E., Olson, A. C. F., Hand, L. L., Harmon, M., Heitschmidt, M. G., Klein, C. J., Lefaiver, C. & Wood, T. (2019). Fostering academic-clinical research partnerships. *JONA: The Journal of Nursing Administration*, 49(5), 234-241. <https://doi.org/10.1097/NNA.0000000000000744>

De Geest, S., Dobbels, F., Schoenfeld, S., Duerinckx, N., Sveinbjarnardottir, E. K., & Denhaerynck, K. (2013). Academic Service Partnerships: What do we learn from around the globe? A systematic literature review. *Nursing Outlook*, 61(6), 447-457. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2013.02.001>

Hopia, H., Tyrväinen, H., Saduyeva, F., Meyermanova, I., & Heikkilä, J. (2022) Report on the experiences and recommendations on service design and facilitation methods in the development of nursing services in Kazakhstan. *Accelerating Master and PhD level nursing education development in the higher education system in Kazakhstan, NO.618052-EPP-1-2020-1LT-EPPKA2-CBHE-SP*. https://project-acceled.com/wp-content/uploads/2023/04/AccelEd_WP2_3_D6_Report_on_the_experiences_and_recommendations_on3.pdf

Meermanova, I., Saduyeva, F., Kuanysh, Z., Aytmagambetov, A., Hopia, H., Kangas-Niemi, A. & Heikkilä, J. (2021). Report on recommendations for collaboration structures and processes development between universities and healthcare institutions. *Accelerating Master and PhD level nursing education development in the higher education system in Kazakhstan, NO.618052-EPP-1-2020-1LT-EPPKA2-CBHE-SP*. https://project-acceled.com/wp-content/uploads/2021/10/ACCELED_2.3D2_Report-on-recommendations-for-collaboration.pdf

Olander Roese, M., & Batingan Paredes, K. M. (2015). On collaboration between academia and practice for research and innovation: A pilot study for BillerudKorsnäs. Division of Innovation Engineering. <https://portal.research.lu.se/portal/files/5595109/5471030.pdf>

ҚОСЫМШАЛАР

1-қосымша. 2020-2023 жылдары AccelEd жобасына қатысатын қазақстандық медициналық университеттер жариялаған мейіргер ісі бойынша ғылыми жарияланымдардың тізімі.

	МУ	Название публикации	Автор	Журнал	Год
1.	НУММ	Қазақстанның ұлттық ауруханасындағы әйелдерге арналған ғылыми негізделген стационарлық босанғаннан кейінгі көмек: озық тәжірибені енгізу жобасы. * doi: 10.1097/XEB.000000000000023	Колет П., Аймагамбетова Г. және Коссыбаева К.	ЖВІ нақты деректерін енгізу 18(3):318-326	2020
2.	АМУ	Коронавирустық инфекцияның таралуы кезінде артериялық гипертензиямен ауыратын науқастардың өмір сүру сапасын бағалау (әдебиеттерге шолу)	Нагашыбек Г.С., Жунусова Д.К., Дербисалина Г.А.	БИОЛОГИЯ И ИНТЕГРАТИВНАЯ МЕДИЦИНА электрондық ғылыми журналы № 6 қараша- желтоқсан (53) 2021 ж 222-226 б.	2021
3.	АМУ	Коронавирустық инфекцияның таралуы кезінде бронх демікпесі бар науқастардың өмір сүру сапасын бағалау (әдебиеттерге шолу)	Амангельдиева Д.Е., Жунусова Д.К., Дербисалина Г.А.	БИОЛОГИЯ И ИНТЕГРАТИВНАЯ МЕДИЦИНА электрондық ғылыми журналы № 6 қараша- желтоқсан (53) 2021 ж 25-29 б.	2021
4.	АМУ	Медицинадағы жеке бағыт ретінде паллиативтік көмек институтын дамыту	С.Р.Ақшулакова	«ГЛОБАЛЬНАЯ НАУКА И ИННОВАЦИИ 2021: ЦЕНТРАЛЬНАЯ АЗИЯ» журналы	2021
5.	АМУ	Шет елдердегі алғашқы медициналық-санитарлық көмек кезеңінде пациенттерге паллиативтік көмек көрсету бойынша мейіргерлердің білімі мен дағдылары (әдебиеттерге шолу)	Машарипова АВ, Нургалиева НК, Дербисалина ГА	БИОЛОГИЯ И ИНТЕГРАТИВНАЯ МЕДИЦИНА электрондық ғылыми журналы № 6 – қараша- желтоқсан (53) 2021 ж., 176-183 б.	2021
6.	АМУ	«Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінде магистратура және докторантура деңгейінде мейіргерлер ісін жетілдіру – Жеделдетілген» халықаралық жобасын іске асыру	Букеева Ж., Утенова Г., Доскельдинова А., Машарипова А.В., Дербисалина Г.А., Жунусова Д.К., Батарбекова Ш.	БИОЛОГИЯ И ИНТЕГРАТИВНАЯ МЕДИЦИНА электрондық ғылыми журналы	АМУ
7.	ОҚМА	Созылмалы аурулары бар науқастардың жедел медициналық жәрдем шақыруларын талдау	Сейдахметова А.А., Рафикова Г.Г., Тлеубергенова А.Д., Калменов Н.Д., Ходжакулова У.А.	«Ғылым мен денсаулық сақтау» журнал ISSN 2410- 4280, №4 (21), с. 105- 107, 2021	2021
8.	ОҚМА	Жедел медициналық жәрдем қызметінің жағдайы мен жұмысын талдау	Сейдахметова А.А., Рафикова Г.Г.,	«Ғылым мен денсаулық сақтау»	2021

№618052-EPP-1-2020-1LT-EPPKA2-CBHE-SP Қазақстанның жоғары білім беру жүйесінде магистратура және докторантура деңгейінде мейіргерлік білім беруді дамытуды жеделдету

			Султанова Ж.С., Тлеубергенова А.Д., Калменов Н.Д., ХоджакуловаУ.А.	ISSN 2410-4280, №4 (21), с. 107-108, 2021	
9.	ОҚМА	Өкпенің созылмалы обструктивті ауруы бар науқастарда жүрек-қантамыр жүйесінің қатар жүретін аурулары	Қауызбай Ж.Ә., СейдахметоваА.А., Оспанбек А.К., ХоджакуловаУ.А., Мусаева А.Г.	«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» Хабаршысы, №4 (94), с. 125-129, 2021	2021
10.	ОҚМА	Коморбидті науқастардағы бүйрек синдромы	СейдахметоваА.А., Қауызбай Ж.Ә., ХоджакуловаУ.А., Юсупова Ш.Д., Оспанбек А.К.	Central Asian Journal of Medical and Natural Sciences ISSN: 2660-4159, с. 5-13	2021
11.	ОҚМА	Пропофол және фентанил анестезиясы кезінде эндотрахеальды интубацияға реакцияның биспектральды индексіне атропиннің әсері	Әуезханқызы Д., Юнусметов Э.Ш., Алдешев А.А.	«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» Хабаршысы, №4 (94), том VII, с. 30- 31, 2021	2021
12.	ҚМУ	АИВ жұқтырған науқастарды медициналық және әлеуметтік қолдау	Хамидуллина Л.М., Сейтбаева М.А., Амирбекова М.С., Киспаева Т.Т.	Медицина және экология. – No. 2. - P. 42-46.	2022
13.	ҚМУ	Балалар мен жасөспірімдердегі семіздіктің алдын алудағы мейіргер қызметкерлердің рөлі	Жакупова А.С., Калбеков З.А., Амирбекова М.С., Киспаева Т.Т.	Медицина және экология. – No. 2. - P. 32-36.	2022
14.	ҚМУ	Ревматологиялық науқастарды емдеудегі мейіргер қызметкерлердің рөлі	Газизова Э.Р., Сейтбаева М.А., Амирбекова М.С., Киспаева Т.Т.	Медицина және экология. – No. 1. – P.45-48.	2022
15.	ҚМУ	Тәлімгерліктің мейіргер қызметкерлердің кәсіби дағдыларын арттыруға әсері	Жансейтова Д.Ж., Сейтбаева М.А., Яблонская В.Ю., Киспаева Т.Т.	Медицина және экология. – No. 2. – P.64-68.	2022
16.	ҚМУ	COVID-19 жұқтырған науқастардағы когнитивті бұзылулар	Сейтбаева М.А., Киспаева Т.Т., Жунусова С.У., Калбеков Ж.А., Большакова И.А.	Медицина және экология. – No. 3. – P.12-16.	2022
17.	ҚМУ	Постковидті синдром кезінде мейіргерлік процесті ұйымдастыру: депрессияны диагностикалау және алдын алу	Фазлаева Н.Т., Киспаева Т.Т.	Медицина және экология. – No. 4 - P.39-42	2022
18.	ҚМУ	Мейіргерлік қызметті реформалау контекстінде жүрек-қан тамырлары аурулары бар науқастарды қолдау мен оңалтудағы мейіргер қызметкерлердің рөлі	Михеева О.В., Калбеков Ж.А, Яблонская В.Ю, Киспаева Т.Т.	Медицина және экология. – No. 1 – P.57-61	2022
19.	ҚМУ	Сот сараптамасы институтында	Лим А.С.,	Медицина және	2022

		мейіргерлерді дайындаудың заманауи аспектілері	Калбеков Ж.А, Яблонская В.Ю, Киспаева Т.Т.	экология. – No. 1 – P.61-66.	
20.	ҚМУ	Күрделі жүрек аурулары бар науқастарға тәжірибелі мейіргерлік күтім	Шозда К.Э., Heli Vaartio-Rajalin	Медицина және экология. – No. 3 P.16-18	2022
21.	ҚМУ	Халықтың жұқпалы аурулардың екпелік алдын алуына бейілділігінің өзгеру мәселелерін зерделеу	Большакова И.А. Калбеков Ж.А. Седач Н.Н. Сейтбаева М.А. Шозда К.Э.	Медицина және экология. – No. 2 P.36-38	2022
22.	ҚМУ	Операциялық мейіргерлердегі кәсіби стресстің сипаттамаларын анықтау	Большакова И.А. Шозда К.Э. Васютина В	Медицина және экология. – No. 4 P.19-22	2022
23.	ҚазҰМУ	Дәрігерге дейінгі алғашқы медициналық көмек көрсету кезінде сапалы зерттеулер әдіснамасы саласында мейіргерлердің ғылыми құзыреттілігін қолдану	Исенова Б.К, Аимбетова Г.Е., Зайнишева С.	Қазақстандық медицина және фармация журналы Выпуск 1, с. 105, 2022	2022
24.	ОҚМА	"Колкабаның жайлылық теориясын мейірбикелік тәжірибеде қолдану" DOI 10.54500/2790-1203.112.2.2022.27-34	Әуезханқызы Д., Я. Гүлбиниене, О. Рикликиен	Астана медицина журналы №2 , volume (112) , 2022	2022
25.	АМУ	Қазақстанда мейіргерлік істі дамытудағы Джин Уотсон теориясының мүмкіндіктері	А. Baituganova, K.Gubskaya, H.Vaartio-Rajalin	Астана медицина журналы 4 выпуск 2022 с.4-8	2022
26.	АМУ	Паллиативтік көмек мейіргерлерінің жұмысындағы эмоционалды күй	С.Р.Акшулакова	WEST KAZAKHSTAN MEDICAL JOURNAL	2022
27.	АМУ	Сапалы медициналық қызметті ілгерілету тәсілі ретінде мейіргерлердің кәсіби өсуін ынталандыру	Д.Ж. Сагындыкова А.Д. Казангапова У.Ш. Салтабаева	Статья в Журнале «Наука и образование в современном мире XXI век», 2022 год, 51-57 стр.	2022
28.	АМУ	Қазақстан Республикасында мейіргерлік қызметтерді дамыту кезінде қызмет көрсету дизайнын пайдалану тәжірибесі * DOI: 10.56936/18290825-2022.16.3-43	Машарипова А.В., Дербиссалина Г.А., Жунусова Д.К., Нагашыбек Г., Амангельдиева Д	The New Armenian Medical Journal Vol.16 (2022), Issue 3, p.	2022
29.	АМУ	Мейіргер қызметкерлердің паллиативті мейіргерлік көмек көрсетуге дайындығы мәселесі (әдебиеттерге шолу)* PMID: 35920576	Машарипова АВ, Нурғалиева НК, Дербиссалина ГА	Georgian Medical News Apr:(325):27-32.	2022
30.	МУК	Науқастардың миокард инфарктінен кейінгі терапияға бейілділігі: Жалпы шолу* https://doi.org/10.2147/PPA.S356653	Зорина О, Фаткулина Н, Садуева Ф, Омаркулов В и Серикова С	Patient Preference and Adherence 16:1613-1622	2022
31.	МУК	Сексуалдық зорлық-зомбылықтан зардап шеккен адамдарға психоәлеуметтік көмек көрсетуді ұйымдастырудағы медициналық қызметкерлердің (мейіргерлік істің) рөлі*	Киспаева Т.Т., Гончарова Т.В., Досыбаева Г.Н., Эстемесова К.А., Калбеков Ж.А., Седач Н.Н., Большакова И.А.,	Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences Category: G - Nursing Section: Nursing Informatics,	2022

		https://doi.org/10.3889/oamjms.2022.9541	Жунусова С.У., Айтмагамбетов А.Р.	751-755	
32.	МУК	Қазақстан университеттерінде мейіргерлік іс саласында зерттеулер жүргізу үшін инфрақұрылымды жақсарту. DOI: 10.1111/inr.12791	Ярвинен С, Хейккиля Й, Мерманова И, Куаныш З и Молотов-Лучанский В	International Nursing Review 70(1):10-17.	2022
33.	АМУ	«Использование комплекса упражнений адаптированного бокса при нейрореабилитации пациентов с болезнью Паркинсона, перенесших Глубокую стимуляцию мозга»	Уакказы Ф.Б., Шашкин Ч.С., Ахмадеева Г.Н., Алия Муратбайқызы, Мырзаев Ж.Т, Козыкенов А.А., Салтабаева У.Ш., Құтыбаева Б.С.	Журнал "Наука и Здравоохранение", номер 2	2023
34.	АМУ	Эффективность наружной терапии в реабилитации больных атопическим дерматитом"	Askarova A.S.	West Kazakhstan MEDICAL JOURNAL 2022;63(4):190-194.	2023
35.	АМУ	Актуальные проблемы и перспективы подготовки сестринских кадров для системы оказания паллиативной медицинской помощи	Машарипова АВ, Нургалиева НК, Дербисалина ГА	Профилактическая медицина, 2023, Т. 26, №2, с. 24-30	2023
36.	АМУ	Қазақстан Республикасында созылмалы инфекциялық емес аурулардың профилактикасына алғашқы буын мейіргерлерінің қатысуы: Айқас-зерттеу * DOI: 10.4103/ijnmr.ijnmr_77_21	Машарипова А.В., Нургалиева Н.К., Дербисалина Г.А.	Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research 28(3):280-285	2023
37.	НУММ	Қазақстанның мейіргерлері арасында инфекциялардың алдын алу саласындағы сапа мәдениетіндегі көшбасшылық шкаласының орыс тіліндегі нұсқасының сәйкестілігі мен сенімділігін бағалау* https://doi.org/10.1155/2023/5309218	Джонас Круз Jonas.cruz@nu.edu.kz	Journal of Nursing Management Выпуск 2023 Article ID 5309218	2023
38.	НУММ	Санитарлық ағарту саласындағы құзыреттілік: Қазақстандағы санитарлық ағарту саласындағы мейіргерлердің білімін, дағдылары мен көзқарастарын зерттеу https://doi.org/10.1016/j.nepr.2023.103586	Акмарал Хажымұрат a.khazhymurat@gmail.com	Nurse Education in Practice Раздел 68, March 2023, 103586	2023
39.	МУК	Шахтинск қаласындағы анестезиология, реаниматология және қарқынды терапия бөлімшесінің мейіргерлеріндегі эмоционалды күй синдромының негізгі себептері	Шуматова И.В., Садуае Ф.Х., Айтмагамбетов А.Р.	Обществознание и социальная психология. Выпуск 2 (46) 2023 г.	2023
40.	МУК	Тыныс алу органдарының аурулары кезінде мейіргерлік процестің 1-ші кезеңін жүзеге асырудағы мейіргердің рөлі	Галиева Н.А., Садуаева Ф. Х.	Medicine and ecology 2022, №4 (105) с 35-39	2023
41.	МУК	Шахтинск қаласының «Емхана» КМК базасында сүт безі обырын ерте анықтау үшін халықтың скринингі мен	Баскакова О.В., Садуаева Ф.Х., Меерманова И.Б.	Обществознание и социальная психология.	2023

		мониторингі проблемасы			
42.	ҚазҰМУ	Егде жастағы науқастарға медициналық көмек көрсетудегі мейіргердің рөлі	Исенова Б.К., Аимбетова Г.Е., Канушина М.А., Маханбеткулова Д.Н., Рамазанова М.А.	" Аптека " С 187, №3	2023
43.	ОҚМА	Шымкент қаласында мейіргер ғылымының әлеуетін дамытуды бағалау	Сейдахметова А.А., Юнусметов Э.Ш., Ходжакулова У.А., Әуезханқызы Д., Ахметова А.А.	Білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі VII Орталық Азия халықаралық форумының материалдар жинағы, 92-98, 2023 ББ	2023

2-қосымша.

2020-2023 жылдарға арналған мейіргер ісін дамыту бойынша қазақстандық университеттердің жобаларының тізімі

	Атауы	Жетекші университет және серіктестер	Ұзақтығы
1.	Ауруханалардағы инфекциялардың алдын алу және олармен күресу бойынша климатты, сондай-ақ мейіргерлердің стандартты сақтық шараларын сақтау және бет маскаларын қолдануын бағалау: екі сатылы зерттеу	НУММ Университеттік медициналық орталық	2021-2022
2.	Денсаулық сақтау ұйымындағы мейіргерлік зерттеулер мәдениетін және мейіргерлердің ғылыми басылымдарға қатынасын бағалау үшін шкалаларды әзірлеу және психометриялық бағалау	НУММ Университеттік медициналық орталық	2022-2024
3.	Qaz Green Health жобасы: Қазақстанның қазіргі және болашақ медицина қызметкерлерінің денсаулық сақтау саласындағы экологиялық тұрақтылығын дамыту	НУММ Университеттік медициналық орталық, Шымкент облыстық клиникалық ауруханасы және Қарағанды медициналық университетінің университеттік ауруханасы	2023-2025
4.	Қазақстандық мейіргер-педиатрлардың тамырішілік катетерлерді басқарудағы білімі мен сенімділігін зерттеу: Айқас зерттеу	НУММ Университеттік медициналық орталық	2022-2023
5.	Оқу бағдарламасы арқылы педиатриялық мейіргерлердің перифериялық көктамыр ішіне енгізу және педиатриялық пациенттерге күтім жасау саласындағы білімі мен құзыреттілігін арттыру	НУММ Университеттік медициналық орталық	2022-2023
6.	Ұлттық ауруханада қазақстандық мейіргерлер арасында перифериялық көктамыршілік катетерлерді басқарудағы озық тәжірибені енгізу: практикалық зерттеу	НУММ УМО (кардиохирургия орталығы)	2022-2023
7.	Қазақстанның бір перзентханасында сәбилердің қауіпсіз ұйқысын қамтамасыз етудің озық тәжірибесін енгізу: Тәжірибелік зерттеу	НУММ УМО (ана мен бала орталығы)	2022-2024
8.	Ғылыми негізделген стационарлық босанғаннан кейінгі көмектің тұрақтылығына қазақстандық мейіргерлер мен акушерлердің көзқарастары мен тәжірибесі: интерпретациялаушы сипаттама	НУММ УМО (ана мен бала орталығы)	2022-2023
9.	Адамға бағытталған дизайнды пайдалана отырып, бір стационарлық босану бөлімшесінде қазақстандық аналар үшін жаңа туған нәрестелерді иммундау бағдарламасын әзірлеу	НУММ УМО (ана мен бала орталығы)	2023-2024
10	Балалардағы құлау қаупін бағалау және алдын алу: Қазақстанның бір ауруханасында озық тәжірибені енгізу жобасы	НУММ УМО (ана мен бала орталығы)	2023-2024
11	«УМО» КҚ клиникалық базасында мейіргерлердің білімі мен терінің ойылуының алдын алуға қатынасын бағалау	НУММ УМО (ана мен бала орталығы)	2022-2023

12	ERASMUS+ CBHE ProInCa* жобасы	JAMK; HUMM, АМУ, ҚМУ, БҚМУ, СМУ	2017-2020
13	ERASMUS+ CBHE AccelEd* жобасы https://project-acceled.com/	LSMU; HUMM, АМУ, ҚМУ, ОҚМА, ҚазҰМУ	2020-2023
14	Мейірбикелік ауруханада өмір сүру сапасын жақсарту мақсатында менопаузадан кейінгі гипертензиясы бар әйелдердің гипертония мектебінде оқыту	ОҚМА Больница сестринского ухода	2023
15	Ай-Нұра медициналық орталығындағы АНА 2020 жасанды тыныс алу және жедел жүрек-қан тамырлары күтімі бойынша ұсыныстарға шолу	ОҚМА ТОО МЦ «Ай-Нұры»	2023
16	Мейірбикелік ауруханада жасанды тыныс алу және жедел жүрек-қан тамырлары күтімі бойынша 2020 АНА нұсқауларына шолу	ОҚМА Больница сестринского ухода	2023
17	ОММА жедел медициналық жәрдем және мейірбике Отдел бөлімшесінде амбулаториялық жағдайда паллиативтік көмекті ұйымдастыру бойынша мейірбикенің қызметі.	ОҚМА	2023
18	ОҚМА -ның жедел медициналық көмек және мейірбике Отдел бөлімінде сәбилерге сапалы күтім жасау үшін мейірбикелік білім беру.	ОҚМА	2023
19	ОҚМА жедел медициналық көмек және мейірбике Отдел бөлімінде диабеттік аяққа мейірбикелік күтім бойынша ұсыныстарды енгізу.	ОҚМА	2023

* Халықаралық

3-қосымша.

Қысқа және ұзақ мерзімді әсер ету және WP2.3 үшін жеделдетілген жобаның жиынтық жоспарында белгіленген көрсеткіштер

2.3.14-кесте. Қысқа мерзімді әсер

Қысқа мерзімді әсер	Мақсатты топтар/әлеуеті бенефициарлар	Сандық көрсеткіштер	Сапалық көрсеткіштер
2.3.1 Қазақстан университеттерінің профессор-оқытушылар құрамы мен аспиранттары мейіргер ісін еркін меңгерген және мейіргер ісіне жүйелі шолу жүргізеді.	Профессорлық-оқытушылық құрам және аспиранттар	5 күндік «Мейіргер ісіне жүйелі шолу» тренингін Джоанна Бриггс ұйымдастырды. Қатысушылар 19-дан кем емес профессорлық-оқытушылық құрам (қауымдастырылған денсаулық сақтау мекемелерінің ғылыми-зерттеу бөлімдерінің қызметкерлерін қоса алғанда) және Қазақстан университеттерінен 6 аспирант болып табылады.	Жүйелі шолу барысында профессорлық-оқытушылық құрам мен аспиранттардың білім деңгейін арттыру. Қатысушылардың жоба іс-шараларына қанағаттануы – кері байланыс нысандары жиналды және талданды
2.3.2 Денсаулық сақтау қызметтерін жобалау саласындағы білімді жетілдіру мен кеңейту және дағдыларды қалыптастыру (мейіргер қызметтер)	Профессор-оқытушылар құрамы, аспиранттар және практикалық денсаулық сақтау өкілдері	«Қызмет көрсету дизайны» тақырыбында екі тренинг және бір семинар ұйымдастырылды. Қызметті әзірлеу тәжірибесі мен ұсынымдары және процедураларды жеңілдету әдістері туралы хабарлау. Шеберлік сағаттарының әрқайсысына кемінде 18 профессор-оқытушылар құрамы мен үлестес медициналық ұйымдардың мүшелері, сондай-ақ кемінде 16 магистрант пен докторант қатысады	Медициналық университеттердің мейіргер факультеттерінің оқытушылар құрамының қызметтерді жобалау саласындағы біліктілігін арттыру. Қатысушылардың жоба іс-шараларына қанағаттануы – кері байланыс нысандары жиналды және талданды

2.3.15-кесте. Ұзақ мерзімді әсер

Ұзақ мерзімді әсер	Мақсатты топтар/әлеуеті бенефициарлар	Сандық көрсеткіштер	Сапалық көрсеткіштер
2.3.1 Қазақстандағы университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері	Профессор-оқытушылар құрамы мен студенттер,	Есеп Қазақстанның университеттері мен денсаулық сақтау мекемелері арасындағы ынтымақтастықтың құрылымдары мен процестерін	Ғылыми негізделген мейіргер ісін енгізуді қолдау мақсатында мейіргер ісін зерттеу

арасындағы ынтымақтастықтың құрылымдары мен процестерін жетілдіру.	мейіргерлер, министрлік органдар, жалпы қоғам, практикалық денсаулық сақтау және жоғары оқу орындары	жетілдіру жөніндегі ұсынымдармен жасалады және толықтырылады. Медициналық университеттер мен денсаулық сақтау мекемелері арасында жүргізілген бірлескен зерттеу жобаларының саны.	саласындағы ынтымақтастықтың тұрақты тәжірибесін белгіледі.
2..3.3 JBI ынтымақтастық орталығы құрылады	Профессор-оқытушылар құрамы мен студенттер, мейіргерлер, министрлік органдар, жалпы қоғам, практикалық денсаулық сақтау және жоғары оқу орындары	Қазақстанда JBI ынтымақтастық орталығы сәтті құрылды.	мейіргер ісі және институционалдық әлеует саласындағы жекелеген зерттеушілер үшін ғылыми ресурстарға, оқытуға, тәжірибеге, идеялар мен мүмкіндіктерге қол жеткізуді қамтамасыз ету.